

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΤΡΙΤΟΝ

ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΠΡΟΣΤΑΤΙΔΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣ ΑΠΑΝΤΑ ΤΟΝ
ΠΕΠΟΛΙΤΙΣΜΕΝΟΝ ΚΟΣΜΟΝ.

Εἰς οἷονδς ἄριστος ἀμύνασθαι περὶ Πάτρης.

ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑΙ

1862.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

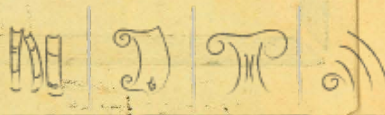
ΔΗΜΟΤΙΚΟΝ ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΣΧΟΛΕΙΟΝ ΚΕΡΚΥΡΑΙ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΔΗΞΟΥΡΟΥ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΤΡΙΤΟΝ

ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΠΡΟΣΤΑΤΙΔΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣ ΑΠΑΝΤΑ ΤΟΝ
ΠΕΠΟΛΙΤΙΣΜΕΝΟΝ ΚΟΣΜΟΝ.

Εἰς οἶκόνδ' ἄριστος ἀμύνασθαι περὶ Πατρὸς.

ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑ:

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ 1862.
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ

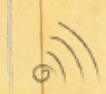
ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Φίλε

Σοι πέμπω καὶ τὸ τρίτον μου ὑπόμνημα, καὶ σὲ παρακαλῶ νὰ φροντίσης καὶ τὴν τούτου τύπωσιν. Πρόσεξε πρὸς θεοῦ τὰ τυπογραφικὰ λάθη.

Ἐ Σμύρνη τὴν 1 Ἰουνίου 1862.

Ἐγίαινε· ὁ φίλος σου
Α. Ν. ΓΟΥΔΑΣ.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ

A1.52.Φ5 0009

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΠΡΟΣΤΑΤΙΔΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΚΑΙ

ΠΡΟΣ ΑΠΑΝΤΑ ΤΟΝ ΠΕΠΟΛΙΤΙΣΜΕΝΟΝ ΚΟΣΜΟΝ.

Διὰ μὲν τοῦ ἀπὸ 24 Μαρτίου ε. ε. πρώτου ἡμῶν ὑπομνήματος ἐπα-
ριθμήσαμεν συντομώτατα τὰς κυριωτέρας ἐκ τῶν παρανομιῶν τῆς Κυβερ-
νήσεώς τῆς Αὐτοῦ Ἑλληνικῆς Μεγαλειότητος. Διὰ δὲ τοῦ ἀπὸ 21 Ἀπ-
ριλίου ἐσκιαγραφήσαμεν καὶ τὸ τί ἦτο ἡ Ἑλλὰς πρὸ τοῦ ἀγῶνος τῆς,
τί ἐγείνεν ἐπ' αὐτοῦ, οἷα ὑπάρχει σήμερον, καὶ οἷα ἦτο δυνατόν νὰ γείνη,
ἐὰν κάλλιον ἐκυβερνᾶτο. Διὰ δὲ τοῦ ἀνὰ χεῖρας θέλομεν καταδείξει καὶ
τὸ πῶς ἐξεπλήρωσεν ὁ Ὅθων εἰς τὴν Ἀνατολὴν τὴν ἐντολὴν τοῦ ἔθνους,
τὸν σκοπὸν τῆς Εὐρώπης, τὰς ἀνάγκας τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τὰς εὐχὰς
σύμπαντος τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου.

Ἡ Ἑλλὰς, ἐπαναστατήσασα κατὰ τῆς Τουρκίας, κύριον σκοπὸν προέ-
θετο ν' ἀντικαταστήσῃ καθ' ὅλην τὴν Ἀνατολὴν τὴν τουρκικὴν δυνα-
στείαν διὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ὅρια δὲ πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ σκοποῦ τῆς
τούτου ἔθεσε μόνον τὸν κατὰ τὴν Ἀνατολὴν χριστιανισμὸν· οὐδεμία δὲ
ἐθνότης, οὐδεμία διαφορὰ γλώσσης ἢ καταγωγῆς ἢ οἷου δὴ ποτε ἄλλου
ἀξιώματος ἐλήφθη τότε πρὸ ὀφθαλμῶν. Ἀπασαὶ αἱ κατὰ καιροὺς Κυ-
βερνήσεις καὶ ἐθνοσυνελεύσεις τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τοῦ ἀγῶνος ὡς Ἕλληνας
ἀνεγνώρισαν ἅπαντας τοὺς κατὰ τὴν Ἀνατολὴν εἰς Χρι-
στόν πιστεύοντας. Ὅθεν ἡ ἐπανάστασις ἐκείνη ἐξεῖράγη μὲν εἰς
Μολδοβλαχίαν, ἀλλ' ἔληξε δυστυχῶς εἰς μόνην τὴν Πελοπόννησον. Μετὰ
δὲ τοῦ Μολδοβλάχου Σάββα, τοῦ προδόσαντος τὴν ἐπανάστασιν μετὰ
τὴν ἐκρηξὴν αὐτῆς, εἰργάσθησαν πρότερον περὶ αὐτῆς καὶ ὁ Θεσσαλὸς
Γ. Ὀλύμπιος, καὶ οἱ Φαναριῶται Σούτσοι καὶ Ὑψηλάνται, καὶ ὁ Πελο-
ποννήσιος Ἀναγνώσιτόπουλος, καὶ ὁ Μανιάτης Μαυρομιχάλης, καὶ ὁ
Ἡπειρώτης Τσακάλωφ, καὶ ὁ Βουλγαρὶς Χατζῆ Χρήστος, καὶ ὁ Μαυ-
ροβουνιώτης Βάσσο, καὶ ὁ Μακεδὼν Καρατάσιος, καὶ ὁ Κρής Ρενιέρης
καὶ ὁ Σέρβος Χατζῆ Μιχάλης καὶ ὁ ἐπτανήσιος Μεταξᾶς, καὶ ἅπαντες
ἐν γένει οἱ πάσης γλώσσης καὶ πάσης ἐθνότητος κατοικοῦντες ἐν τῇ
Ἀνατολῇ Χριστιανοί. Ἀπαντες δὲ οὗτοι κατέθεσαν ἀπὸ κοινοῦ πᾶν ὅ, τι
εἶχον πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ τῶν. Καὶ οἱ μὲν Σούτσοι καὶ ὁ Μαυ-
ρομιχάλης π. χ. κατέθεσαν τοὺς ἡγεμονικοὺς θρόνους τῶν· οἱ δὲ Ὑψη-
λάνται κατέθεσαν ἀξιώματα μεγαλειότερα ἴσως καὶ αὐτῶν τῶν ἡγε-
μονικῶν θρόνων· οἱ δὲ ἱεράται, οἱ Σπεισιώται καὶ οἱ Φαριανοὶ κατέθε-

ΙΑΚΩΒΑ ΕΛΕΙΟΥ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

σαν πλούτη, δι' ὧν ἐδύναντο καὶ ἡγεμονικοὺς ἴσως θρόνους ν' ἀγοράσωσιν. Οἱ Ἑπειῶται, οἱ Θεσσαλοὶ καὶ οἱ Μακεδόνες κατέθεσαν τὰ Ἡρωϊκὰ στήθη τῶν ἀνδρείων ἀρματωλῶν των· οἱ Πελοποννήσιοι κατέθεσαν τὴν αὐταπάρησιν καὶ τὸν πατριωτισμὸν των. Καὶ ἅπαντες ἐν γένει συνεισέφερον εἰς τὸν κοινὸν ἀγῶνα πᾶν ὅ, τι εἶχον. Ἡγωνήθησαν μὲν Ἡρωϊκῶς καὶ μετ' ἀπαράδειγματίστου ἴσως εἰς τὰ χρονικὰ τοῦ κόσμου καρτερίας, ἀλλὰ δὲν ἐπέτυχον καθ' ὁλοκληρίαν τοῦ σκοποῦ των. Ἀντὶ τοῦ συνόλου τῆς Ἀνατολῆς ἡ διπλωματία τῆς Εὐρώπης, δοκιμῆς χάριν, ἀνεγνώρισεν ἀνεξάρτητα μόνον τὴν Πελοπόννητον καὶ τεμάχιά τινα γῆς τῆς στερεᾶς Ἑλλάδος. Ὁ δὲ Ὄθων, δεχθεὶς τὸν θρόνον ἐκεῖνον, ἐν διὰ τοῦ αἵματος καὶ τῆς περιουσίας των ἐπλασαν ἅπαντας οἱ ἀγωνισθέντες κατὰ τὴν Ἀνατολὴν χριστιανοὶ, ἀνεδέχθη συνάμα καὶ τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ικανοποιήσῃ κατὰ ἐνὸν καὶ ἅπαντας τοὺτους. Λέγοντες δὲ ικανοποίησιν δὲν ἐννοοῦμεν τὴν διὰ τῶν ὅπλων ἀπελευθέρωσιν τῆς ἰδιαιτέρας πατρίδος ἐνὸς ἐκάστου ἐκ τῶν ἀγωνισθέντων, διότι τοῦτο ἀντέκειτο εἰς τὰ ὑπὸ τῆς διπλωματίας ἀπορροισθέντα ἀλλ' εἰς τὸν παρόντα δέκατον ἑννατον αἰῶνα δὲν γίνεται μόνον διὰ τῶν ὅπλων ἡ ἀπελευθέρωσις. Καὶ πιστεύομεν ἀδιστακτικῶς, ὅτι τοὺς Ἰταλοὺς τοῦλάχιστον δὲ ἀπελευθέρωσαν αἱ στρατιωτικαὶ δυνάμεις, ὅσας ἐδύναντο οὗτοι ν' ἀναπτύξωσιν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας των ὑπὸ τὸ κράτος μάλιστα τοῦ Βόμβα καὶ τῶν Δουκῶν τῆς Τοσκάνης καὶ τῆς Μεδένης· ἀλλὰ μόνον ἡ διάχυσις τῆς παιδείας, ἡ διὰ τῆς εἰλικρινοῦς ἐφαρμογῆς τοῦ συντάγματος ἡθικοποιήσις τῶν λαῶν τοῦ μικροῦ Πηδεμοντίου, ἡ συμπάθεια τῆς Εὐρώπης καὶ αἱ ἀτομικαὶ ἀρεταὶ τοῦ ἀηδίου Καρλόου Ἀλβέρτου, τοῦ ἐνδόξου Βίκτωρος Ἐμμανουὴλ, καὶ τοῦ ἥρωος Γαριβάδη.

Ὁ Ὄθων λοιπὸν, δεχθεὶς τὸν θρόνον τῆς Ἑλλάδος, ἀνεδέχθη συνάμα καὶ τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ικανοποιήσῃ καὶ ἅπαντας τοὺς δημιουργήσαντας τὸν θρόνον τοῦτον Χριστιανοὺς τῆς Ἀνατολῆς. Καὶ τοὺς μὲν ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ καλουμένη Ἑλλάδι ὑπεσχέθη καὶ ὤρκισθη μάλιστα νὰ κυβερνήσῃ συνταγματικῶς· διότι μόνον διὰ τοῦ συνταγματικοῦ πολιτεύματος, εἰλικρινῶς ἐφαρμαζομένου, δύνανται νὰ προαχθῶσι καὶ εὐδαιμονίσωσι κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον τοῦλάχιστον τὰ ἔθνη. Τοὺς δὲ λοιποὺς καθήκον ἐπὶ εἶχε νὰ προπαρασκευάσῃ εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν. Καὶ αὕτη εἶναι ἡ πρωτιστὴ ἐντολὴ, ἣν ἔδοκαν οἱ κατὰ τὴν Ἀνατολὴν Χριστιανοὶ εἰς τὴν Ὄθωνα.

Καὶ κατὰ πόσον μὲν ἐξεπλήρωσε τὴν ἐντολὴν ταύτην ὁ Ὄθων ὡς πρὸς τοὺς ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ καλουμένη Ἑλλάδι χριστιανοὺς ἀπεδείξαμεν ἤδη συντόμως διὰ τῶν προσεχδοθέντων δυο ἡμῶν ὑπομνημάτων. Διὰ δὲ τοῦ ἀνα χεῖρας προτιθέμεθα νὰ σκιαγραφήσωμεν τὸ κατὰ πόσον ἐξεπλήρωσεν αὐτὴν ταύτην τὴν ἐντολὴν ὡς πρὸς τὸ σύνολον τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ χριστιανῶν.

Διὰ ν' ἐπελευθέρωθῃ τῆς δουλείας ἔθνος τι εἶχει πολὺτον ἀνάγκη, πρῶ-

τον μὲν τῆς ἐκπαιδεύσεως, δεύτερον δὲ τῆς ἡθικοποιήσεως· ἀνευ τούτων καὶ ἐλεύθερον ἂν ᾔηται, γίνεται οὖθις δεῦλον ἢ μάλιστα καὶ ἀποκτινοῦται καθ' ὁλοκληρίαν. Οὐδεμία δὲ ἀνθρώπινος ἐν τῷ κόσμῳ δύναμις ἦτο ἱκανὴ νὰ ἐμπέδισῃ τὸν Ὄθωνα ἀπὸ τοῦ νὰ προπαρασκευάσῃ διὰ τῆς παιδείας καὶ τῆς ἡθικοποιήσεως τοὺς ἐν τῇ Ἀνατολῇ χριστιανούς εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν αὐτῶν, ἂν εἶχε τὴν πρὸς ταῦτο θέλτην.

Διὰ νὰ ἐννοήσωμεν δὲ πῶς ἐξεπλήρωσε τὴν ἐντολὴν ταύτην ὁ Ὄθων, ἀνάγκη πᾶσα νὰ σκιαγραφήσωμεν τὴν κατάστασιν τῆς παιδείας κατὰ τὴν Ἀνατολὴν καὶ πρὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος καὶ νὰ παραβάλωμεν ταύτην πρὸς τὴν ἐνεστῶσαν. Ἄπαντες οὐχδὲν οἱ κατὰ τὴν Ἀνατολὴν χριστιανοὶ ἀλλ' ἰδίως οἱ Ἕλληνες, καίτοι οὐδέποτε παύσαντες νὰ διαμαρτύρωνται καὶ ἐνόπλιως κατὰ τῆς τυραννίας, κυρίως ὅμως σύμπασαν αὐτῶν τὴν προσοχὴν κατὰ τὰ τέλη τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος ἐπέστῃσαν εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν. Ὄθεν ἔβθεν μὲν ἐξ βαθύπλουτοι αὐτάδελφοι, οἱ Ζωσιμάδαί, ἐμπνεόμενοι ἐκ μεγίστου καὶ ἀκραφίους πατριωτισμοῦ, ἀπεφάσισαν καὶ ἄγομοι νὰ μείνωσιν ἅπαντες, νὰ διαθέσωσι σύμπασαν αὐτῶν τὴν κολοσιαίαν περιουσίαν πρὸς ἐκπαίδευσιν τοῦ ἔθνους. Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον ἀνήγειραν καὶ ἐπροίκισαν σχολεῖα, ἐξεπαίδευσαν εἰς τὴν Εὐρώπῃ νέους, ἐξέδωκαν ἰδίαις δαπάναις διὰ τοῦ σαρφυ Κόραθ καὶ ἄλλων λογίων ἀνδρῶν πολλούς Ἕλληνας συγγραφείς καὶ ἄλλα κοινωφελῆ συγγραμμάτα κατὰ μυριάδας ἀντιτύπων καὶ ἐπεδαφίλευσαν ταῦτα πάντα δωρεὰν εἰς τὸ ἔθνος. Ἐνθεν δὲ ὁ ἀήδμιος Καπλάνης, τὰ αὐτὰ οὐχδὲν καὶ πρὸ τούτων πράττων, ἐγένετο, οὕτως εἰπεῖν ὁ ἀρχηγέτης τῆς πρὸς τὴν ἐκπαίδευσιν τάσεως τοῦ ἔθνους. Συνάμα δὲ οἱ Χῖοι, οἱ Σμυρναῖοι, οἱ Κυδωνεῖς, οἱ ἐν τῇ Μολδοβλαχίᾳ ἡγεμένους Ἕλληνες, οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει φανερῶταί καὶ ἅπαντες ἐν γένει οἱ δυνάμενοι, ὡς πρῶτιστον καθήκον αὐτῶν θεωροῦντες τὴν σύμπραξιν εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ ἔθνους, ἀνήγειραν μετ' ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἐπροίκισαν πολλοῦ τῆς Ἀνατολῆς διάφορα ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα, ἐξέδιδον διδασκὰ συγγράμματα, καὶ ἐπεμπον ἰδίους ἀναλῶμασι νέους πρὸς ἐκπαίδευσιν ὃ πόσος ζῆλος καὶ οἶος ἐνθουσιασμός ὑπῆρχε τότε! ὡς καὶ αὐτὸς ὁ λόρδος Γκιλφῶρν ἐν ἐπτανήσῳ συνέστῃσε τότε τὴν Ἀκαδημίαν τοῦ πρὸς ἐκπαίδευσιν τῶν Ἑλλήνων. Ὄθεν πρὸ τῆς ἐκροχέως τῆς Ἑλληνικῆς ἐπανάστασεως, πλὴν τῆς Ἀκαδημίας ταύτης, δὲν ὑπῆρχον μὲν ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἀλλὰ Πανεπιστήμια, ἀμφιβάλλομεν ὅμως ἂν πολλὰ πανεπιστήμια τῆς ἐσπερίας Εὐρώπης ἐδύναντο νὰ παραβληθῶσι τότε μέ τινα γυμνάσια ἢ λύκεια τῆς Ἀνατολῆς· εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι ἐν αὐτοῖς δὲν ἀνηγορεύοντο πομπικῶδες διδασκαλεῖς τῆς νομικῆς, τῆς ἱατρικῆς ἢ τῆς φιλοσοφίας, ἐμορφούντο ὅμως λόγοι καὶ ἀληθῶς πεπαιδευμένοι ἄνδρες. Ὅστινες καὶ μετὰ τὴν ἐκπαίδευσιν ἐπὶ τὴν πατρίδα ἐπέστῃσαν ἢ καὶ σήμερον ἐτι διαπρέπουσιν οἱ ζῶντες ἐκπαιδευμένοι τῆς Δύσεως.

ΙΑΚΩΒΑΤΙΔΗΣ
ΔΗΜΟΚΛΕΙΟΥ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ

Ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως τὰ πάντα ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἡ κατεστράφησαν ἢ ἐπαυσαν νὰ ἐνεργῶσι. Μετὰ δὲ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν πραγμάτων καὶ ἰδίως μετὰ τὴν ἔλευσιν χριστιανοῦ ἡγεμόνος εἰς τὴν ἐλευθέραν καλουμένην Ἑλλάδα οἱ ἐν τῇ Ἀνατολῇ χριστιανοὶ ταύτην μὲν ἐθεώρησαν ὡς ἐτίαν τῶν φώτων, ἀφ' ἧς ἔπρεπε νὰ φωτισθῶσιν εἰς δὲ δὲ τὴν Μεγαλειότητά του, ὡς εἰς ἀρχηγὸν τοῦ ἔθνους, ἀνέθεσαν τὴν πρωτοβουλίαν τῆς ἐκπαιδεύσεως αὐτῶν ἑκτοτε ἅπαντες σχεδὸν οἱ καταγόμενοι ἐκ τῆς Ἀνατολῆς χριστιανοὶ, ἐπιθυμοῦντες νὰ συνεισφέρωσι τι εἴτε ὑπὲρ τῆς ἐκπαιδεύσεως εἴτε ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν ὑπὸ τὸν ζυγὸν ἀδελφῶν αὐτῶν, ἔπειτον τοῦτο κατ' εὐθείαν εἰς τὴν διάθεσιν εἴτε τῆς Αὐτοῦ Ἑλληνικῆς Μεγαλειότητος εἴτε τῶν ὑπουργῶν του. Πόσα μὲν μυθῶδη ποσὰ συνεισέφερον πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον οἱ ὁμογενεῖς εἴδομεν ἐν ταῖς σελίδι 36 καὶ 37 τοῦ δευτέρου ἡμῶν ὑπομνήματος. Πῶς δὲ ἀντήμειψε τὴν ἐμπιστοσύνην ταύτην τῶν Ἑλλήνων ὁ Ὁθων, διὰ πρῶτην ἴσως ταύτην τὴν φορὰν θὰ μάθει ἡ Εὐρώπη τοῦτο ἐκ τῆς ἀφελοῦς διηγήσεως τῶν ἐξῆς περιστατικῶν, τῶν ὁποίων ἐγκυόμεθα καὶ δυνάμεθα ν' ἀποδείξωμεν καὶ ἐνῶπιον δικαστηρίων τὴν ἀληθειαν. Παρακαλοῦμεν ὅμως θερμῶς τοὺς ἀναγνώστας νὰ μᾶς ἐπιτρέψωσι λεπτομερεῖς τιμὰς καὶ τινα ἀνοίκειον περιαυτολογίαν, διότι ἄνευ τούτων εἶναι ἀδύνατον νὰ γίνωμεν καταληπτοὶ εἰς τοὺς μὴ εἰδότες τὰ Ἑλληνικὰ πράγματα καὶ μάλιστα εἰς τοὺς Εὐρωπαίους.

Ἡ Ἀντιβασιλεία μετὰ τὴν καταβρόχυσιν τοῦ μεγάλου ἐθνικοῦ δαυνοῦ, μετὰ τὴν διάλυσιν τῶν ὁρθοδόξων μοναστηρίων, μετὰ τὴν ἐκφύθησιν τῶν πάντων διὰ τῶν φυλακίσεων, τῶν προγραφῶν, καὶ τῶν ἐξορίων, μετὰ τὴν ἐπίθεσιν μυρίων καὶ παντοειδῶν φόρων, περὶ παντὸς ἄλλου ἐσκέπετο μᾶλλον ἢ περὶ ἐκπαιδεύσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, καὶ πολὺ ὀλιγώτερον περὶ ἐκπαιδεύσεως τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ χριστιανῶν. Τὴν ἀδιαφορίαν ταύτην ἰδόντες τινὲς ἀληθῶς φιλοπάτριδες Ἕλληνες, ἐξητήσαντο εὐσεβῶς τὴν σύστασιν Πανεπιστημίου, προτείναντες ὅτι εἶναι ἐντροπὴ νὰ μὴ ἔχη τὸ ἔθνος, ἐλευθερον ἤδη γενόμενον, πανεπιστήμιον, ἐν ᾧ εἴχεν ἂν οὐχὶ πανεπιστήμιον, ἀριστὰ ὅμως ἑνὴν ἀσπίδα καὶ ἐπὶ τῆς δουλείας του. Ἡ δὲ ἀντιβασιλεία ἀπήντησεν ὅτι αὐτὸς μόνον θὰ σκεφθῇ περὶ τούτου, ὅταν καθοκλιεὺς ἦ ἡ Γερμανικὴ ἡγλώσσα εἰς τοσοῦτον, ὥστε οἱ καθ' ἡγήται νὰ διδάσκωσι δι' αὐτῆς τοὺς Ἑλληνόπαιδας. Ἡ δὲ ἀπόφασις αὕτη ἦτο τοσοῦτον στερεὰ καὶ ἀμετάτρεπτος, ὥστε οὔτε τὸ ἀδύνατον τῆς τοσαύτης καθολικεύσεως τῆς Γερμανικῆς γλώσσης ἠθέλησε νὰ ἐννοήσῃ ποτὲ ἡ Ἀντιβασιλεία, οὔτε εἰς τὴν κατεπεύγουσαν ἀνάγκην, ἣν εἶχε τὸ ἔθνος τότε δικηγόρων τοῦλάχιστον καὶ ἱατρῶν ἠθέλησε νὰ ἐνδώσῃ αὐτοῦ τοῦ ὅτι μὲν μορφώνομεν εἰς τὸ Μόναχον ἀπακρίνατο πάντες στερειωτύπως ἡ Ἀντιβασιλεία, ἡ δὲ καθολικὴ

νευσις τῆς Γερμανικῆς γλώσσης θὰ γείνη καὶ ἐξ ἀνάγκης, ὅταν οὐδὲ μία αἵτησις τῶν Ἑλλήνων πραγματοποιῇται, ἐὰν μὴ ἦν αἰγερμανιστὶ γεγραμμένη· καὶ ἄλλως δὲ διετάξαμεν νὰ θεωρηθῇ καὶ ἡ γερμανικὴ ἡγλώσσα ὡς γλώσσα ἐγγύριος ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἐκτελεσθῇ ἡ διαταγή μας.» Πρὸς τοσαύτην τύφλωσιν μόνῃ ἡ ἐπιμονὴ τῶν Ἑλλήνων καὶ μόνῃ ἡ πρὸς ἀλλήλους ἐπιβουλὴ τῶν Βαυαρῶν ἐδυνήθησαν ἐπὶ τέλους νὰ ὑπερισχύσωσι.

Μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῆς νέας νομοθεσίας οἱ Ἕλληνες παρέστησαν τὴν ἀπόλυτον καὶ κατεπεύγουσαν ἀνάγκην πολλῶν ἐμπειρικῶν δικηγόρων, ἵνα ὁδηγῶσι τὸν λαὸν ἐν τοῖς δήμοις καὶ ταῖς ἐπαρχίαις πρὸς τὴν νόμιμον καὶ κατὰ δικαστικοὺς τύπους διεκδικασίν τῶν ὑποθέσεων του· τοιοῦτους δὲ καὶ τοσοῦτους δικηγόρους ἦτο ἀδύνατον νὰ πέμψωσι καὶ μορφώσωσιν ἐκ τοῦ προχείρου εἰς Μόναχον· ἐνεκα δὲ τῆς κατεπειγούσης καὶ προφανεστάτης ταύτης ἀνάγκης ἡ Ἀντιβασιλεία ἐνέδωκε νὰ συστηθῇ πρακτικὴ τις νομικὴ σχολὴ πρὸς μόρφωσιν μόνον τοιούτων δικηγόρων· τοῦτου δὲ γενομένου, πρέσβη μεγαλειτέρα τις ταύτης ἀνάγκης ἡ ἐξῆς.

Πολλοὶ ἐμπειρικοὶ χειρουργοὶ παρηκολούθουν τὰ Ἑλληνικὰ στρατεύματα ἐπὶ τοῦ ἀγῶνος· ὡς Μοχάβες καὶ Ποδαλήριοι· οἱ πλείστοι τούτων, καίτοι οὐδεμίαν σχεδὸν ὁρτὴν γινώσκιν τῆς ἱατρικῆς ἢ τῆς χειρουργικῆς ἔχοντες, ἀνηγορεύθησαν ὅμως, οὕτως εἰπεῖν, διδάκτορες ἐν τοῖς πεδίοις τῆς μάχης· καὶ οὐδεμία ἀνθρώπινος δύναμις ἦτο ἱκανὴ οὔτε τοῦτους νὰ ἐμποδίσῃ τοῦ νὰ ἐξασκῶσι τὸ ἱατρικὸν ἐπάγγελμα, οὔτε τοὺς ἀγωνιστὰς νὰ μὴ ἔχωσιν εἰς τοὺτους μᾶλλον ἢ εἰς πάντα ἄλλον ἐπιστήμονα ἱατρὸν ἐμπιστοσύνην· ἀλλ' ὅμως οἱ πλείστοι τῶν ἱπποκρατῶν τούτων ἦτο ὡς εἴπομεν, ἀμαθέστατοι. Ἀνάγκη λοιπὸν πᾶσα ἦτο νὰ διδασκῶσιν οὗτοι τὰ στοιχειωδέστερα τῆς ἱατρικῆς καὶ ἰδίως τῆς χειρουργικῆς μαθήματα, ἵνα μὴ βλάβηται τοῦλάχιστον. Μόνον δὲ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐνέδωκεν ἡ Ἀντιβασιλεία νὰ συστηθῇ καὶ πρακτικὴ τις ἱατρικὴ σχολή. Ἀλλὰ μόλις γενομένου καὶ τούτου, οἶκοθεν παρουσιάσθη καὶ ἐτέρη τις ἀνάγκη, τὸ νὰ δημιουργηθῇ δηλαδὴ ὑψηλὴ τις θέσις πρὸς ἐξοικονόμησιν τοῦ ἰδιαίτερου τοῦ Βασιλέως διδασκάλου, τοῦ ἀρχιμανδρίτου δηλαδὴ Μισαήλ Ἀποστολίδου· τοῦτον λοιπὸν μόνον διώρισεν ἡ Ἀντιβασιλεία τότε καθηγητὴν τῆς μίαν μόνην ἑδρὰν ἐχούσης θεολογικῆς σχολῆς· περὶ δὲ καθηγητῶν τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας καὶ ἰδίως περὶ πανεπιστημίου οὐδεὶς λόγος ἦτο τότε.

Ἀπελθόντες δὲ μετ' οὐ πολὺ τοῦ Βασιλέως εἰς Μόναχον, ὁ Ἀντιβασιλεὺς Ἀρμάνσβέργης διὰ τῶν ἐν Γερμανίᾳ κατασκόπων του ἔμαθεν ὅτι ἡ Μεγαλειότης του προτίθεται νὰ τὸν ἀντικαταστήσῃ διὰ τοῦ Ρουτχαρδου. Πρὸς ἐκδοχὴν λοιπὸν αἰσῶς ὁ Ἀρμάνσβέργης ἐπλάσεν ἐκ τοῦ προχείρου καὶ τῆς ἐξῆς σχολῆς, τὴν φιλοσοφικὴν, καὶ μετασχημάτισεν ὅλας αὐ-

τάς τὰς σχολὰς εἰς πανεπιστήμιον. Τοσαύτην δὲ ἀγανάκτησιν προὔξεν ἡ τοῦτο εἰς τὴν Αὐτοῦ Ἑλληνικὴν Μεγαλειότητα, ὥστε οὔτε νὰ ἰδῇ τὸν Ἀρμανοσέρβην ἡνέχθη, ἀλλ' ἐπεμψεν εἰς αὐτὸν τὸ διάταγμα τῆς παύσεώς του ἀπὸ τοῦ ἐν Πειραιεὶ πλοίου, τοῦ μετακομίσαντος τὴν Μεγαλειότητά του ἐκ Γερμανίας. Τὸ κακὸν ὅμως τῆς συστάσεως τοῦ Πανεπιστημίου ἐγενεῖν, καὶ ἤθελεν εἶσθαι ἀνίατον αἶνευ τῆς συμβουλῆς τῆς Βαυαρικῆς Αὐλῆς. Αὕτη δὲ συνεβούλευσεν ὅσα ἀκολούθως καὶ ὁ διπλωμάτης Βαλερστάιν, δηλαδὴ τὸ Πανεπιστήμιον νὰ καταστραφῇ διὰ τοῦ Πανεπιστημίου. Καὶ πρῶτον μὲν ἀπεφασίσθη ἐν μυτικῷ συμβουλίῳ νὰ μὴ ἀνηγορευθῇ τις διδάκτωρ ἐν αὐτῷ ἐπὶ πολλὰ ἔτη, ἵνα βαρυνθῶσιν οἱ Ἕλληνες τὸ μὲν ἐκ τῆς δαπάνης του, τὸ δὲ ἐκ τῆς ἀκαρπίας του, καὶ στέρξωσιν ἀγογγίστως τὴν κατόργησίν του. Πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ τούτου καὶ οἱ Ἕλληνες καθηγηταί, ὁ Κύριος Βυῦρος, μυηθεὶς εἰς τὰ μυστήρια, ὁκτῶ ὅλα ἔτη ἐδίδασκε καὶ οὐδέποτε ἐδυνήθη ν' ἀποπερατώσῃ μάθημα, τὸ ὁποῖον κατ' ἔτος ὤφειλε νὰ διδάσκη ἐξ ἀρχῆς μέχρι τέλους. Καὶ οὕτω ἐπὶ τοῦ πρώτου αἰτήσαντος νὰ ἐξετασθῇ, ἵνα λάβῃ τὸ διδακτορικὸν αὐτοῦ δίπλωμα ὁ Κύριος Βυῦρος ἀντέτεινε πάντοτε λέγων στερεωτύπως « ἦ ἐν ἐτ ε λ ε ἰ ω σ α ἔ τ ι τ ὸ μ α θ η μ ᾶ μ ο υ » συγκατατεθέντος δὲ τοῦ ὑποψηφίου νὰ ἐξετασθῇ καὶ εἰς ὅσα μαθήματα δὲν ἐδίδαξεν ὁ Κύριος Βυῦρος, καὶ ἐνὸς πρέσβεως οἰκοῦν ἀναδεχθέντος τὴν υπεράσπισιν τοῦ Πανεπιστημίου, ἐγένετο ἐν αὐτῷ ἡ πρώτη ἀναγκάσιμος διδάκτορος.

Ματαιωθέντος δὲ οὕτω τοῦ πρώτου τούτου σχεδίου πρὸς καταστροφὴν τοῦ Πανεπιστημίου, ἀπεφασίσθη ἡ παράλυσιν αὐτοῦ διὰ τῆς μὴ ἐκδόσεως ὀριστικοῦ ὀργανισμοῦ αὐτοῦ, καὶ τῶν ἀενάων διορισμῶν ἀναλαβήτων καθηγητῶν. Καὶ οὕτω καὶ σήμερον ἐστὶ τὸ μὲν Πανεπιστήμιον στερεῖται ὀργανισμοῦ· ὁ δὲ τολμήσας νὰ προτείνῃ εἰς τὰς βουλὰς νόμον περὶ ὀργανισμοῦ τοῦ πανεπιστημίου ὑπουργὸς Κ. Ζαΐμης ἐπαύθη μετ' ὀργῆς καὶ οὐδὲ ὡς πρόεδρον τῆς βουλῆς, οὐδὲ καὶ ὡς ἀπλοῦν βουλευτὴν ἡνέχθη αὐτὸν ὁ Ὅθων· ἀλλὰ τὴν μὲν τολμήσαντα νὰ ἐκλέξῃ αὐτὸν ὡς πρόεδρον τῆς βουλῆς διέλυσε ἀμέσως, καὶ προῦκάλεσε τὴν ἀδελφοκτονίαν καὶ τοὺς σπαργμούς, τὰ ὁποῖα γινώσκει ἤδη ὅλος ὁ κόσμος· περιττὸν δὲ ἴσως δὲν εἶναι νὰ εἴπωμεν, ὅτι καὶ τὸν οὕτω ἀγωνισθέντα πρὸς καταστροφὴν τοῦ πανεπιστημίου Ἕλληνα καθηγητὴν ὁ Ὅθων ἀμέσως διώρισεν ἀρχίατρον καὶ ἐνέπλησε τὰ στήθη αὐτοῦ δι' Αὐστριακῶν, Βαυβαρικῶν, Ὀλδεδουρ-γικῶν παρασῆμων. Οὗτος δὲ χάριν εὐγνωμοσύνης, καίτοι οὐδέποτε παύσας τοῦ νὰ θεωρῇται καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου, ὡς σύμβουλος μὲν τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐσωτερικῶν καὶ αὐτοῖς τοῖς οἴκοις τῆς διαφθορᾶς (maison de debauches) διωργάνισε, πρὸ δέκα ἐννέα ὅμως ἐτῶν ὡς καθηγητῆς οὐδὲ 2 ν μάθημα, οὐδ' ἐπὶ μίαν ἡμέραν ἐδίδαξεν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ ἐκεῖ, εἰς τὸ ὁποῖον καὶ ἡ Αὐτοῦ Ἑλληνικὴ Μεγαλειότης ἐνεκα μεγάλης, βεβιαῖως στοργῆς! ἐδωρῆσατο καὶ αὐτὸ τὸ Βασιλικὸν Αὐτῆς ὄνομα.

Διὰ τοῦτο λοιπὸν Οὐδὲν ἴσως ἐν τῷ κόσμῳ Πανεπιστήμιον ἔχει μεγαλύτεραν πολυτέλειαν καθηγητῶν, καὶ οὐδὲν ἕτερον παράγει πλέον δυσναλῶ-γους καρπούς. Τὸ πᾶν ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Πανεπιστημίῳ γίνεται διὰ τῆς ἐπι-μελείας τῶν φοιτητῶν καὶ τῆς εὐσυνειδησίας τινῶν μόνον καθηγητῶν, οἵτινες ἀναγκάζονται νὰ κρύπτωσι τὴν ἐαυτῶν ἱκανότητα, ἵνα μὴ παυθῶσι. Ἀπίστευτον καθίσταται, ἀλλ' ὅμως εἶναι ἀληθέστατον ὅτι πολλοὶ τῶν καθηγητῶν, καίτοι πρὸ εἰκοσιπενταετίας διδάσκοντες, οὐδεμίαν ὅμως λέ-ξιν ἐδημοσίευσαν· ἀναδεχόμεθα δὲ ν' ἀποδείξωμεν, ὅτι πολλοὶ ἄλλοι δὲν δύνανται οὐδὲ μίαν σελίδα νὰ γράψωσιν ὀρθῶς καὶ κατὰ τοὺς κανόνας τῆς λογικῆς· καὶ τινες μάλιστα οὐδεμίαν γλῶσσαν γινώσκουσι. Περιττὸν δὲ εἶναι νὰ προσθέσωμεν ὅτι ὅσοι ἀμαθέστεροι καὶ ὀκνηρότεροι εἶναι οἱ καθη-γηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου, τόσῳ μεγαλειτέραν εὐρίσκουσι παρά τῇ Αὐ-τοῦ Ἑλληνικῇ Μεγαλειότητι χάριν. Προσκαλοῦμεν αὐτὸν τὸν πάνσοφον Φίλιππον Ἰωάννου νὰ ὁμολογήτῃ ἐν τιμῇ, ἂν ἡμεῖς αὐτοὶ δὲν τῷ ἐδεί-ξαμεν ἐπίσημον ἔγγραφον τῆς Πρυτανείας τοῦ Πανεπιστημίου, κοινοποι-ηθὲν εἰς ἡμᾶς πρὸς δημοσίευσιν, καὶ ἔχον τρεῖς ἀνορθογραφίας, μίαν ἀσυνταξίαν καὶ ἓνα σολοικισμόν· τὸ ἔγγραφον τοῦτο ἐδημοσίευσάμεν μὲν, ἀλλὰ πρὸς ἀποφυγὴν τῆς αἰσχύνης, διορθωμένον ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Φιλίππου Ἰωάννου, ὅτις ἀνεδέχθη καὶ τὴν εὐθύναν τῆς μὴ λίαν ἐντίμου ταύτης πράξεως.

Ἴσως θελήσει τις νὰ μᾶς διαψεύσῃ μὲ τὸ εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς ἀναφερόμε-νον παράδειγμα. Ἀλλὰ, καὶ τοὶ σεμνυνόμενοι, ὅτι πρῶτοι ἡμεῖς ἤξιώ-ωθημεν διδακτορικῷ διπλώματι ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Πανεπιστημίῳ, καὶ τούτου ἕνεκα ἴσως ἔκτοτε προεγράφημεν, οὐχ ἥτιον ὅμως ἀναγκάζομεθα μετὰ θλίψεως νὰ περιαυτολογήσωμεν ὡς ἐξῆς. Ὅτι δηλαδὴ πρὶν ἢ σπου-δάσωμεν ἐν αὐτῷ τὴν ἱατρικὴν, μετηρχόμεθα δημοσίως τὸ ἐπαγγέλμα τοῦ διδασκάλου τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων, ἅτινα ἐσπουδάσαμεν ἐν Ἰωαννίνοις· ὅτι σπουδάζοντες τὴν ἱατρικὴν, μετεφράσαμεν συνάμα τὸ κλα-σικὸν τοῦ Οὐφελάνδου σύγγραμμα· ὅτι μόλις ἀποπερατώσαντες τὸ ἔργον τοῦτο, μετεφράσαμεν τὸ οὐχ ἥτιον κλασικὸν σύγγραμμα τοῦ Σχομέλη· ὅτι ἐν Παρίσις δὲν ἀπωλέσαμεν εἰς μάτην τὸν χρόνον μας· καὶ ὅτι τέλος μετὰ τὴν ἐκείθεν ἐπίνοδόν μας ἐπεχειρήσαμεν τὴν ἐκδοσιν τῆς ἱατρικῆς Μεθίσσης, τῆς ὁποίας ἐξ μόνον τόμους ἐδυνήθημεν νὰ δημο-σιεύσωμεν· ἄλλως δὲ ὅσα δημοσιεύομεν ἤδη ἐνταῦθα περὶ συστάσεως Πανεπιστημίου καὶ τῆς κατ' αὐτοῦ ἐπιβουλῆς ἐδημοσίευσάμεν καὶ ἄλ-λοτε ἐν Ἀθήναις διὰ τοῦ ἀριθμοῦ 24 τῆς Ἀνεξαρτησίας καὶ οὐδεὶς ἐτόλ-μησεν οὐτε τὸ φύλλον τοῦτο νὰ κατέσχῃ, οὔτε μίαν κεραίαν ν' ἀναίρεσῃ.

Ἀλλὰ τὸ Πανεπιστήμιον μόνον ἐπιβουλεύθη καὶ κατέτρεξεν ὁ Ὅθων; **Εἰς τὸν αὐτὸν Ἰσσοφίλοπατριδαν** τινὲς Ἕλληνες, ἐν οἷς πρέπει νὰ μνη-μονεύωμεν καὶ τὸν ὀνομασθέντα μακαρίτα Ρίζον καὶ Γεννάδιον, καθὼς **ἐπὶ τῇ** καὶ τὸν ἐφ' ὧν ὁ Κόκκονην, συνέλαβον τὴν ιδέαν νὰ

συστήσωσι φιλεκαπιδευτικὴν ἐταιρίαν πρὸς ἐκπαίδευσιν τοῦ γυναικείου φύλου. Διὰ τῆς ἀπαρδεγματιστοῦ δὲ δραστηριότητος τοῦ Κ. Κοκκίνου καὶ τοῦ ἀκραιφνεστάτου πατριωτισμοῦ τῶν Ἑλλήνων ἡ ἐταιρία αὕτη ἐντὸς βραχυτάτου χρόνου ἔλαβε τεραστίαν ἀνάπτυξιν, καὶ ἐπηγγέλλετο τὰ αἰσιώτερα ἀποτελέσματα. Ἀλλὰ καθὼς, μετὰ πολλῆς γενναιοῦτος αἱ αὐτῶν Ἑλληνικαὶ Μεγαλειότητες χαρίζουσι μόνον τὰ βασιλικά αὐτῶν ὀνόματα εἰς τὰ δι' ἐράνων γενόμενα δημόσια καταστήματα, οὕτω μετὰ τῆς αὐτῆς βασιλικῆς γεναιοφροσύνης ἐκηρύχθη καὶ τῆς ἐταιρίας ταύτης προστατίς ἡ Βασίλισσα· χάριν δὲ τῆς προστασίας ταύτης οὐ μόνον δέχεται κατ' ἔτος φιλοφρόνως μεγάλης ἀξίας δῶρα, ἀλλ' ἀξιοῖ νὰ διωρίζωνται τῇ συστάσει. Τῆς καὶ αὐτοὶ οἱ μάγειροι τοῦ καταστήματος· ἐντεῦθεν δὲ προέκυψεν ὅτι οἱ καθυδριταὶ τῆς ἐταιρίας ταύτης εἰς μετὰ τὸν ἄλλον ἐξώστησαν τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου αὐτῆς· εἰς τὸν Κύριον Κοκκίνον μάλιστα ἅπαξ ἀπηγορεύθη καὶ αὐτὴ ἡ ἐν τῷ καταστήματι εἰσοδος, διότι δὲν ἐφόρει δερμάτινα λευκά καὶ ἐστλιδωμένα χειρόκτια (gantes glacées). Ἐγκαθιδρυθείσης δὲ καὶ ἐνταῦθα τῆς ἀφοσιώσεως ἡ οὐμύθησος τῆς Βασίλισσας διευθύντρια τοῦ καταστήματος οὐδὲν ἄλλο εὔρε πρὸς κωμώδησιν προχειρότερον τοῦ γάμου τῶν ὀρθοδόξων Ἑλλήνων. Δύο λοιπὸν κοράσια μετεμφίεγε κατὰ τὰς ἀποκρέω εἰς νεοσύμφους, ἐν δὲ τρίτον εἰς ἱερέα, ἐν τέταρτον εἰς ἱεροδιάκονον, αὐτὴ δὲ ἡ Κυρία διευθύντρια μετεμφιέσθη εἰς παράνυμφον, καὶ οὕτω ἅπαντα τὰ πρόσωπα ταῦτα, ψαλλόντων πάντων τῶν λοιπῶν κορασιῶν τὸ νυμφικὸν ἄσμα «Ἡσαίᾳ χόρευεν» ἐχόρευσαν ἐντὸς παρθεναγωγείου τὸν ἐν τοῖς γάμοις τελούμενον χορόν.

Ἀλλὰ τὸ Ἀμελίον Παρθεναγωγεῖον; ὃ τοῦτο ἐγένετο πρὸς ἐκπαίδευσιν μόνον ὀρφανῶν κορασιῶν καὶ μόρφωσιν καλῶν θεραπενίδων (gouvernantes)· οἱ μὲν Ἕλληνες προσέφερον πρὸς σύστασιν τούτου περὶ τὰ δύο ἐκ τομύρια· ἡ δὲ Βασίλισσα, τὸ βασιλικὸν αὐτῆς ὄνομα· διδάσκονται δ' ἐν αὐτῷ τὰ ὀρφανὰ καὶ κύμβαλον, καὶ χορόν, καὶ ὀργανικὴν μουσικὴν, καὶ φωνητικὴν μουσικὴν καὶ ὅσα ἄλλα εἶναι ἀναγκαῖα πρὸς μόρφωσιν εἴτε καλῶν θεραπενίδων, εἴτε καλῶν μητέρων, συζύγων δηλαδὴ βιομηχάνων, τεχνητῶν, ἢ χειρονάκτων, τοὺς ὁποίους μόνον αἱ τοιαύτην ἀνατροφὴν λαμβάνουσιν συζυγοὶ δύνανται νὰ κατστήσωσιν εὐδαίμονας ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. Πρὸς οἰκοδόμησιν μὲν τοιούτου καταστήματος, εἰς δ' ἐκπαίδευσιν, ὡς περιεγράψαμεν μόνον τὰ ὀρφανὰ, ἐδαπανήθησαν ἀμέσως ὀκτακόσιοι περίπου χιλιάδες δραχμῶν· τὰ δύο δὲ ἑκατομύρια δραχμῶν, τὰ δωρηθέντα πρὸ ἑξ. περιποῦ ἐτῶν ὑπὸ τῶν ἀηδίων Τουσίτζα καὶ Σκουράρη πρὸς οἰκοδόμησιν καὶ προτίκισιν Πολυτεχνείου, ἐσῆποντο μέχρι τῆς χθὲς νεκρᾶ, καὶ οὐδ' εἰς κυκλοφορίαν ἤθελον τεθῆ, ἀν μὴ ἤθελε συμβῇ ἡ τοῦ Ναυπλίου ἐπανάστασις, ἥτις ἡ ἀγάπη τὴν Κυβέρνησιν νὰ θέσῃ εἰς κυκλοφορίαν ὅλας τὰς παρακαταθήκας καὶ ὅλα τὰ κληροδοτή-

ματα, καὶ οὕτω ἀπηλλάγη τοῦλάχιστον πρὸς τὸ παρὸν τοῦ κόπου ἡ αὐτοῦ Ἑλληνικὴ Μεγαλειότης τοῦ νὰ ἐγκρίνῃ τὸ πρὸς οἰκοδόμησιν τοῦ Πολυτεχνείου σχέδιον, τὸ ὁποῖον πρὸ πολλοῦ ἐσῆπετο εἰς τὸ Βασιλικὸν αὐτῆς γραφεῖον.

Ἀλλ' αἱ περιώνυμαι στατιστικαὶ πληροφορίαι τοῦ πάλαι ποτὲ διαβοήτου ὑπουργοῦ τῆς παιδείας Κυρίου Χριστοπόλου, ὅστις ζήλω Ἑλληνικῷ κινούμενος ἐφρόντησε νὰ μεταφράσῃ ταύτας εἰς δικφόρους γλώσσαις, νὰ δημοσιεύσῃ δι' εὐρωπαϊκῶν ἐφημερίδων, καὶ ν' ἀποδείξῃ δι' αὐτῶν, ὅτι ἐπὶ τῆς ὑπουργείας του ἐπανῆλθεν ὁ χρυσοῦς αἰὼν τῶν γραμμάτων ἐν Ἑλλάδι· Ὁ ἐν ταῖς πληροφορίαις ταύταις μέγας τῷ ὄντι ἀριθμὸς τῶν σπουδαζόντων σημαίνει μόνον τὴν ἔμφυτον πρὸς τὴν παιδεῖαν ἐρμὴν τῶν Ἑλλήνων, ταύτην ὅμως οὐδεὶς πλείοτερον ἡμῶν καὶ ἀναγνωρίζει καὶ θαυμάζει· Ὅθεν ἦτο πάντῃ περιττὸν νὰ δαπανηθῶσι τοσαῦτα χρήματα, νὰ σπαταλευθῶσι καὶ τοσαῦτα παράσημα πρὸ ἀποδείξιν πράγματος πανθομολογουμένου, διότι κατὰ τὴν κοινὴν παροιμίαν ὁ θέλων ν' ἀποδείξῃ πολλὸ οὐδὲν ἀποδεικνύει (qui veut prouver trop ne prouve rien.)

Ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἐν τῷ Κράτει ἑξ. ἡ ἐπὶ τὰ γυναικεία, ὑπάρχουσι πολλὰ Ἑλληνικὰ καὶ οὐκ ὀλίγα δημοτικὰ σχολεῖα· δι' ὧν τούτων ἄρ' γε δὲν προτίθεται τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ ἠθικοποίησιν τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς; ἡ κυζέρνησις τοῦ Ὁθωνος; θὰ ἦτον εὐτυχεὶς βεβαίως αἱ κοινωνίαι, ἂν ὅσοι παρουσιάζονται εἰς αὐτάς ὡς διδάσκαλοι καὶ ἠθικολόγοι ἐδύναντο νὰ πραγματοποιήσωσι τὸ πολλοστημόριον τῶν ὅσα ἐπαγγέλλονται. Ἡ Μεγαλειότης του ἀνέχεται μὲν νὰ συνιστῶνται γυμνάσια καὶ νὰ διορίζωνται καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι, ἀλλ' ὑπὸ μόνῳ τῷ ὄρῳ τοῦ νὰ οικονομῶνται πρόσωπα καὶ νὰ δημιουργῶνται ἀφωτισμένοι εἰς τὸ Βασιλικὸν αὐτοῦ πρόσωπον· οὐδέποτε δὲ, ἵνα ἐκπαιδευθῇ ὁ λαὸς· διότι οὐδέποτε ἠνέχθη τὸν διαγωνισμόν ἐπὶ τοῦ διορισμοῦ οὐοῦδ' ἂν πότε καθηγητοῦ ἢ διδασκάλου, οὐδέποτε ἐκήρυξε βραβεῖόν τι ὑπὲρ τῆς παιδείας· καὶ οὐδέποτε ἀντήμειψε σύγγραμμα ἢ συγγραφά. Μόλις ἐγένετο γνωστὸν ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Ῥωσσίας ἀντήμειψε τὰ ἐπιστημονικὰ καὶ φιλολογικὰ ἡμῖν ἔργα διὰ τοῦ παραστήμου τοῦ ἁγίου Στανισλάου καὶ ἡ αὐτοῦ Ἑλληνικὴ Μεγαλειότης, ἵνα τιμωρήσῃ τὴν τινὰ τὴν ἐπιδαψὶ εὐθεῖσαν ἡμῖν ταύτην αὐτοκρατορικὴν εὐνοίαν, ἔσπευσε νὰ παύσῃ τρεῖς συνδρομὰς τῆς ἐατρικῆς ἡμῶν Μεγίστης· τὴν 27 Δεκεμβρίου 1858 ἀνῆγγειλεν ἡμῖν ὅ ἐν Ἀθήναις Πρόεδρος τῆς Ῥωσίας Κύριος Ὁξερῶφ τὴν αὐτοκρατορικὴν ταύτην ἀμοιβὴν καὶ ἀκριβῶς τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὁ διδάσκαλος καὶ βιβλιοφύλαξ τῆς αὐτοῦ Ἑλληνικῆς Μεγαλειότητος ἀνέγγειλεν ἡμῖν τὴν Βασιλικὴν δυσμένειαν διὰ τῆς ἐξῆς ἐπιστολῆς.

Κύριε Γούδα.
 ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
 ΣΤΕΦ. ΓΥΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ
 ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΠΕΟΤΡΙΟΥ

»εἰς τὴν ἱατρικὴν Μέλισσαν διὰ πέντε ἀντίτυπα αὐτῆς θέλει διαρκέσει
»ἔως τοῦ τέλους τοῦ ἐρχομένου Μαΐου, ὅτε περατοῦται καὶ τὸ ἕκτον ἔτος
»τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς· ἀκολουθῶς δὲ θέλει περιορισθῇ ἡ συνδρομὴ αὐτῆ
»εἰς δ' ὅο μόνον ἀντίτυπα.

α' Ἐν Ἀθήναις τὴν 15 | 27 Δεκεμβρίου 1858 »

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ.

» Ἄλλως δὲ οὐδέποτε διωρίσθη πεπαιδευμένος ἢ τοῦλάχιστον λογίος
» τις ὑπουργὸς τῆς παιδείας, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἢ ἄνδρες ἀνεπι-
» στήμονες, ἢ ἐνίοτε καὶ πάντῃ ἀγγράμματοι, μὴ δυνάμενοι νὰ
» ὀρθογραφῶσι μηδ' αὐτὸ αὐτῶν τὸ ὄνομα. Οὗτοι δὲ κύριον μέλημα
» ἔχουσι νὰ μεταθέτωσι συνεχέστατα τοὺς πτωχοὺς διδασκάλους καὶ καθη-
» γητάς ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἄκρου τοῦ Κράτους εἰς ἕτερον, ὥστε οὕτω νὰ
» δαπανῶσιν ἅπαντα τὸν ἑαυτῶν χρόνον εἰς περιοδίας, οὐδέποτε ν' ἀνα-
» παύωνται, καὶ ἰδίως οὐδέποτε ἐν οὐδεμιᾷ χώρᾳ νὰ εὐδοκημῶσι. Καὶ
» ὡς νὰ μὴ ἤρκει ἡ ἀεικινήτῃ αὐτῇ τῶν διδασκάλων καὶ καθηγητῶν, ἐσ-
» χάτως ἡ αὐτοῦ Ἑλληνικῆ Μεγαλειότης κατέστησε κινήτᾳ καὶ αὐτὰ
» τὰ ἄψυχα γυμνάσια τῶν Ἀθηναίων ἐν τούτων μετέθεσεν, ὡς γνωστὸν, εἰς
» Χαλκίδα· Κύριος δὲ γινώσκει ἂν δὲν μεταθέσῃ καὶ τὸ Πανεπιστήμιον εἰς
» τὴν Σελήνην.

» Ἀλλὰ καθ' ἑκάστην συρρέουσιν εἰς τὰς Ἀθήνας ἀπὸ τῶν περάτων
» τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν ἄπειροι νέοι πρὸς ἐκπαίδευσιν· δὲν γινώσκουσιν
» ἄρ' αὖ οὗτοι ἢ οἱ γονεῖς ἢ οἱ συγγενεῖς ἢ οἱ κηδεμόνες αὐτῶν τὴν κατὰ-
» τασιν τῆς παιδείας ἐν Ἑλλάδι· οὐδὲν ἐπισφαλέστερον ἐνίοτε τοῦ πολλοῦ
» ζήλου, καὶ οὐδὲν ἐπικινδυνώδεστερον τοῦ τυφλοῦ ἐνθουσιασμοῦ. Ζῆλος
» δὲ καὶ ἐνθουσιασμός πρὸς ἐκπαίδευσιν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ὑπῆρξε
» παρὰ τοῖς Ἕλλησι καὶ οὐδέποτε εἶναι δυνατόν νὰ παύσῃ. Ἄν ὅμως
» δύνανται ἢ πρέπει νὰ προτιμῶσι τῆς Ἑλλάδος ἄλλας χώρας οἱ Ἕλληνες
» πρὸς ἐκπαίδευσιν τῶν τέκνων τῶν, τοῦτο εἶναι ζήτημα, τὸ ὁποῖον ἐκ τοῦ
» προχείρου δὲν δυνάμεθα νὰ λύσωμεν. Διότι πῶς εἶναι δυνατόν ὁ Μακε-
» δὼν π. χ. ὁ Θράξ, ὁ Θεσσαλός, ἢ ὁ Ἡπειρώτης νὰ εὐρωσιν ἐν τῇ λοι-
» πῇ Εὐρώπῃ τοσαύτας εὐκολίας πρὸς ἐκπαίδευσιν τῶν τέκνων των ὅσας εὐ-
» ρίσκωσιν ἐν Ἑλλάδι· ἢ συρροὴ λοιπὸν τῶν νέων ἐν Ἀθήναις δὲν σημαίνει οὐ-
» τε τὸ τέλειον τῆς ἐν Ἑλλάδι ἐκπαίδεψεως, οὔτε τὴν ὑπὲρ αὐτῆς στορ-
» γὴν τοῦ Ὁθωνος, ἀλλὰ μόνον τὴν πρὸς τὴν παιδείαν ἀκατάσχετον ὁρμὴν
» τῶν Ἑλλήνων. Ἄλλως δὲ τίς ποτε ἐφρόντισεν ἐν Ἑλλάδι περὶ συστάσε-
» ως σχολείων κατὰ τὰς Ἑλληνικὰς κοινότητας τῆς Ἀνατολῆς, ἢ περὶ
» χορηγήσεως διδασκτικῶν βιβλίων, ἢ περὶ μορφώσεως καὶ ἐξαποστολῆς
» διδασκάλων, ἢ περὶ ἄλλου τινὸς ἐκ τῶν μέσων ἐκείνων, ὑπὲρ τῆς ὑπάρξεως
» τῶν ὁποίων ὅσοι γενναίως συνεισέφερον οἱ ἐκ τῆς ἐλευθέρως καλουμέ-
» νης Ἑλλάδος ὁμογενεῖς, τόσῳ πικρῶς θοηνοῦσι τὴν στέρησιν αὐτῶν.

» τοῦ εἶναι οἱ θεολόγοι, τοὺς ὁποίους ἐμορφώσεν ἡ διὰ -ὦ- χρημάτων τῶν
» Ἡπειρωτῶν συστηθεῖσα καὶ διατηρουμένη ἐν Ἀθήναις Ριζάρειος κεκλη-
» στική σχολή· ποῦ εἶναι οἱ διδάσκαλοι, οἵτινες ἐμορφώθησαν ἐκ τοῦ
» κληροδοτήματος τοῦ Μακεδόνης Βιρῶνου Βελίου· ποῦ εἶναι οἱ ἐπιστή-
» μονες ναυτικοί, οἵτινες ἐμορφώθησαν ἐκ τοῦ κληροδοτήματος τοῦ Ψαρι-
» ανοῦ Βιρβάκη· διὰ τί δὲν ἀνεγείρουσι τὸ πολυτεχνεῖον διὰ τῶν δύο
» ἑκατομμυρίων, τὰ ὅπερ ἐκληροδότησαν οἱ Ἡπειρώται Τούσιτζας καὶ
» Στουρνάρης· Πότε διὰ τῶν προξένων τῆς ἐφρόντισεν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρ-
» νησις ὥστε νὰ μὴ κατασπαταλῶνται τὰ πλουσιώτατα κληροδοτήματα
» τῶν Ἰωαννίνων· διὰ τί καὶ σήμερον Βασιλεύοντος τοῦ Ὁθωνος ἐν τῇ
» ἐλευθέρᾳ καλουμένῃ Ἑλλάδι, δὲν ἀκμάζουσι γυμνάσια καὶ λύκεια ἢ καὶ
» Ἀκαδημαῖαι ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ὅπως ἤκμαζον καὶ πρὸ τοῦ ἑλληνικοῦ ἀγῶνος·
» Καὶ ὑπάρχει σήμερον ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Ὁθωνος εἰς τὸ γένος εἰς Κα-
» ραῆς, εἰς Κούμας, εἰς Κωνσταντῖας, εἰς Οἰκονόμος, εἰς Βιρδαλάχος,
» εἰς Φαρμακίδης, ἢ εἰς Βάμβας, ὅπως ὑπῆρχον πολλοὶ τοιοῦτοι πρὸ
» τοῦ ἀγῶνος καὶ κατ' αὐτόν· ἄγονον ἄρα ἔγινε σήμερον ἐπὶ τῶν ἡ-
» μερῶν τοῦ Ὁθωνος καὶ αὐτὸ τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος· Μόνον τὴν Ἑλ-
» ληνικὴν φιλολογίαν ἐν καλλιέργει εἰλικρινῶς ἐν Ἑλλάδι ὁ Ὁθων, ἥθε-
» λε καταστήσει ὑποτέλῃ φόρου καὶ αὐτὰ τὰ μάλλον πεπολιτισμένα ἔθνη
» τοῦ κόσμου· διότι τίς ἄλλος καταλληλότερός τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων πρὸς
» ἐκδοσιν τῶν ἀρχαίων Ἑλληνικῶν συγγραμμάτων· καὶ δὲν ἐπιβάλλουσιν ἄρα
» διὰ τῆς ἐκδόσεως αὐτῶν ἀληθὴς φόρον οἱ πεπαιδευμένοι τῆς Εὐρώπης
» εἰς ἅπαντα τὸν πεφωτισμένον κόσμον, οὐδ' αὐτῶν τῶν Ἑλλήνων ἐξαι-
» ρουμένων· ἀλλ' ἀνάθεμα καὶ τρίς ἀνάθεμα εἰς τὸν καταμαρτύνοντα καὶ
» αὐτὰ τὰ ἄψυχα ὄντα ἐν Ἑλλάδι· ἐπικατάρτος ἔσται αὐτός τε καὶ
» ἅπαντα ἡ γενεὰ αὐτοῦ· μαρτυρήσεται ἡ καρδίᾳ αὐτοῦ, ὅπως μαρταίνε-
» ται ἡ ὠραία Ἑλλάς. Ἡ αὐτοῦ Ἑλληνικῆ Μεγαλειότης, ὅτε μετέβη ἐκ
» Ναυπλίας εἰς Ἀθήνας κατέλυσεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ εὐπόρου τότε ὄντος
» Καραμπολᾶ· τοσοῦτον δὲ εὐτυχῆς ἐγένετο ἡ οἰκία αὐτῇ ἕκτοτε, ὥστε
» μετ' οὐ πολὺ, πωληθεῖσα ἐπὶ δημοπρασίας, ἐχρηστέμευσεν ἐπὶ πολλὰ
» ἔτη ὡς χαμηλυπεῖον· ἤδη δὲ, προδιδωμένη, μετεσχηματίσθη τὰς εἰς περιω-
» νύμους φυλακὰς τοῦ Καραμπολᾶ, ἐν αἷς καὶ ἡμεῖς διήλθωμεν δέκα
» πέντε μηνῶν πικρίας, διότι πρὸ δύνετόν, ἐξωρίσκαμεν τὸν Ὁθωνα νὰ
» προλάβῃ τὰ τελευταῖα συμβάντα ἐν Ἑλλάδι μέγιστα δυστυχήματα.

» Καὶ ταῦτα μὲν ἔπραξεν ὁ Ὁθων πρὸς ἐκπαιδευσιν τῶν λαῶν τῆς
» Ἀνατολῆς· Ὅσα δὲ ἔπραξε πρὸς ἠθικοποίησιν αὐτῶν εἶναι ἀδύνατον νὰ
» ἐπικριθώμεν ἐν ταῦθ' ἀποτομερῶς. Ὅθεν ἀρκούντως νὰ μνημονεύ-
» σωμεν τὰ κυριώτεστα.

» Ἡ πρώτη οὐκ ἐνόησα, ἢ ἡμεῖς εἰδόμεν ἐν Ἀθήναις ἢ το ἢ κατὰ
» Γρηγορίου Καραμπολᾶ, ὅτι, ἀνωτέρω, ὡς ὑπέλληλος τοῦ ὑπουργείου
» τῶν Οἰκονομικῶν, συλλήβη ἐπ' αὐτοφύρῳ κλίπτων γραφικὸν χάρτην

ΤΑΚΟΒΑΤΕΙΟΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ

Ἰσπανικὸν κερὸν καὶ ἄλλα, καὶ κατεδικάσθη. Ἐκτοτε δὲ οὐδέποτε μὲν κατεδέχθη νὰ γείνη ὑπάλληλος, αἰείποτε ὅμως εἶναι ὁ ἀφιλοκερδής! προστάτης παντὸς Ὀθωνικοῦ ὑπουργείου καὶ παντὸς καταχραστοῦ διὰ τῶν ἐφημερίδων τοῦ ἡθικοποιεῖ πᾶσαν ὡς δὴποτε πρᾶξιν τῆς τε Αὐλῆς καὶ τῆς Κυβερνήσεως· εἶναι δὲ ἀδύνατον νὰ ἐπιχειρήσῃ τι ἐν Ἑλλάδι ὁ Καμπούρογλος καὶ μὴ ἀξιώθῃ τῆς ἰσχυρᾶς προστασίας τοῦ Ὁθωνος, ὅστις δὲν ἀπηξίωτε νὰ θέσῃ ἰδίαις αὐτοῦ βασιλικαῖς χερσὶ καὶ αὐτὸν τὴν θεμέλιον λίθον τοῦ Καμπουρογλικοῦ θεάτρου· τούτου δὲ ὡς γνωστὸν, τὰ θεμέλια, καίτοι πρὸ δέκα ἐτῶν βασιλικῶς ἐγκαινισθέντα, δὲν ἐξήλθον ὅμως τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, μόνον διὰ τὴν προμειώδη ἐν Ἑλλάδι Καμπουρογλικὴν τιμιότητα· ἀλλ' οὐχ ἥτιον ὁ Καμπούρογλος καὶ ἀποζημιώσεις μεγάλας ἔλαβε διὰ τὴν ἐντιμον καὶ κοινωφελῆ ταύτην ἐπιχείρησίν του, καὶ οἰκόπεδα πολλῶν πολιτῶν διὰ τῆς βίας κατέκτησε.

ὑπερπλεονασμάτης ποτὲ τῆς ληστείας κατὰ τὴν Φθιώτιδα, ἀπεστάλει πρὸς καταδιώξιν αὐτῆς ὁ Μούραρχος τῆς χορωφυλακῆς Τσῆνος· οὗτος μετὰ πολλὰς ἐρευνας ἐπέστη, ὅτι ἡ ληστεία ὑποβάλλεται ἐκ τῶν αὐλικῶν τοῦ Ὁθωνος. Ὅθεν ὡς τίμιος ἀξιωματικὸς ἔγραψεν ἀπ' εὐθείας εἰς τὸν Βασιλέα, ὅτι ἂν δὲν ἐπιτραπῇ ἡ καταδιώξις τῆς ληστείας ἐν τοῖς Βασιλικαῖς ἀνακτόροις, δὲν καταστρέφεται αὕτη ἐν Φθιώτιδι. Καὶ ἡ μὲν ἐπιστολὴ, καὶ τοὶ τραχεῖαι καὶ λακωνικῆ, ἐστερίζετο ὅμως εἰς τὴν ἀληθειαν· ἀλλ' ὁ Τσῆνος ἀνεκλήθη τότε ἀμέσως καὶ μετ' ὀργῆς τῷ ὠρίσθη ὡς τόπος διαμνησῆς ἡ Τρίπολις· καὶ ἐκεῖ ἀπεβίωσεν αἰφνιδίως· μόνον δὲ ὁ Θεὸς γινώσκει ἂν ἀπεβίωσεν ὑπὸ φυσικοῦ θανάτου, καθὼς μόνος αὐτὸς γινώσκει καὶ τὸν θάνατον· ὅφ' οὗ ἀπεβίωσεν ἐν Σμύρνῃ ὁ μακαρίτης στρατηγὸς Γοιζιότης· μόνος ὁ Θεὸς γινώσκει ἐπίσης καὶ τὸν θάνατον, ὅφ' οὗ ἡμεῖς οἱ γράφοντες ταῦτα, θ' ἀποβιώσωμεν ἐνταῦθα ἢ ἀλλοῦ· πιστεύομεν ὅμως ἀδιστάκτως ὅτι χριστιανὸς τοῦλάχιστον δὲν θέλει εὐρεθῇ καθ' ἅπαντα τὴν Ἀνατολὴν πρόθυμος, ἵνα ἐπιβάλλῃ καθ' ἡμῶν χεῖρα ὡπλισμένην εἴτε διὰ δολοφόνου ἐργαλείου, εἴτε διὰ δηλητηρίου· ἄλλως συνιστῶμεν ἀπὸ τοῦδε εἰς τὸ ἔλεος τῆς θείας προνοίας τὴν πεφλημένην ἡμῶν σύζυγον καὶ τὰ ἀθῶα ἡμῶν τέκνα.

Στρατηγὸς τις λίαν εὐνοούμενος καὶ ἀφροσιωμένος, ἀποσταλεῖς ποτὲ πρὸς κατατρόπωσιν τῆς ἀνταρσίας Βελέντσα καὶ Παπακώστα, ἔλαβε παρὰ τοῦ κεντρικοῦ ταμείου μέγα ποσὸν χρημάτων δι' ἐξόδα ἐκστρατείας. Μετὰ δὲ τὴν ἐπιστροφὴν του, καίτοι ἥμισυ τῆς οὐδὲν σχεδὸν δαπανήσας, διότι πᾶσα ἡ ὑπηρεσία τῆς ἐκστρατείας ἐγένοντο δι' ἀγχαρίας καὶ πάσας τὰς δαπάνας προκατέβαλον οἱ δῆμοι, παρουσάμενοι ὅμως λογαριασμὸν δαπάνης ὑπερόγκον. Ὁ ὑπουργὸς τῶν οἰκονομικῶν Κ. Χριστακόπουλος, καὶ τοὶ καλῶς γινώσκων ὅτι οὐδεμία σχεδὸν δαπάνη ἐγένετο, ἀνεγνώρισεν ὅμως τὸν λογαριασμὸν τοῦ στρατηγοῦ ὡς καλῶς ἔχοντα, καὶ ἐζήτησε τὰ καὶ κατ' αὐτὸν τὸν λογαριασμὸν περιεῦσαντα χρήματα· ἀυστροποῦν-

τος δὲ τοῦ στρατηγοῦ εἰς τὴν ἐπιστροφὴν αὐτῶν, ὁ ὑπουργὸς ἀνεφέρθη εἰς τὸν Βασιλέα· ἡ δὲ Μεγαλειότης Του τότε μὲν ἐπέπληξε τὸν ὑπουργὸν διὰ τὴν αὐθάδειάν του, καὶ διέταξεν αὐτὸν νὰ οἰκονομήτῃ τὸ πρᾶγμα ὅπως κάλλιον δυνηθῇ, χωρὶς νὰ δυσχερευθῇ ὁ στρατηγός, καὶ χωρὶς νὰ φαίνεται ἔλλειψις χρημάτων ἐκ τοῦ ταμείου· ἀκολούθως δὲ ἀπέλυσε τῆς ὑπηρεσίας τὸν ὑπουργὸν τούτον, καὶ τοὶ ἅπαντα ταῦτα ἐτετέλεσαν καὶ τὰ ληττευθέντα οὗτα χρήματα, ὡς ἐξόδα ἀσφαλείας τοῦ Κράτους, σημειώσαντα.

Ἄλλοτε παραπενοούμενου τινὸς κατὰ τῆς καταπίσεως τοῦ αὐτοῦ στρατηγοῦ, ὅστις καὶ συνδιαίτατο καὶ συνέτρωγε καὶ συνεχόρευε μετὰ τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς Βασιλίσσης, ἡ αὐτοῦ Ἑλληνικὴ Μεγαλειότης ἀπήντησε Βασιλικώτατα, «ἀγαπᾷ ὁ στρατηγὸς τὰ χρήματα.»

Ὁ αὐτὸς στρατηγός, ὁ ὡς συνάμα καὶ αὐλάρχης καὶ σταυλάρχης καὶ ὑπασιπότης τῆς Αὐτοῦ Ἑλληνικῆς Μεγαλειότητος, πρὸς ἀποφυγὴν λεπτομερῶν διαπραγματεύσεων εἰς τὰς δωροδοκίας, εἶχε σχηματίσῃ κατὰλογον, καθ' ὃν ὤφειλε νὰ συμμορφωθῇ πᾶς ὁ ἐπιθυμῶν ν' ἀξιώθῃ θέσεως τινος διὰ δωροδοκίας· ὁ ἐπιθυμῶν π.χ. νὰ γείνη ὑπουργός, ἔπρεπε νὰ προσφέρῃ τῷ στρατηγῷ τὸ δεῖνα σημειωθὲν ἐν τῷ καταλόγῳ ποσὸν· ὁ ἐπιθυμῶν νὰ γείνη γεροϋσιαστής, τὸ δεῖνα, καὶ οὕτω καθ' ἐξῆς. Ἐν δέ τις ἀμφιβάλλῃ περὶ τούτων, δυνάμεθα νὰ ὀνομάσωμεν καὶ ὑπουργοῦς καὶ γεροϋσιαστὰς καὶ βουλευτὰς καὶ ἐπισκόπους, καὶ ἄλλους ἀνωτέρους τοῦ Κράτους ὑπὸ ἀλλήλους· διορισθέντας εἰς τὰς θέσεις τῶν διὰ τῆς εἰς τὸν στρατηγὸν τούτον γενουμένης δωροδοκίας. Ἀξίον δὲ ἀπορίας εἶναι ὅτι ὁ παντοδύναμος οὗτος στρατηγός, ἀποθανὼν, δὲν ἐγκατέλειπε περιουσίαν ἀνάλογον τῶν κερδῶν τοῦ ὅθεν γενικῶς πιστεύεται ἐν Ἑλλάδι, ὅτι ὁ στρατηγὸς οὗτος ἦτο ἀπλοῦς εἰσπράκτωρ, ὡρελούμενος ἐκ τῶν εἰσπραγέντων μόνον ἐν ποσοστῶν, καὶ εἰσπραττῶν διὰ λογαριασμῶν ἄλλου. Τὸν στρατηγὸν τούτον διεδέχθη κατὰ τινὰ ὁ νῦν αὐλάρχης τῆς Αὐτοῦ Ἑλλ. Μεγαλειότητος, ὅστις οὐδέποτε τολμᾷ νὰ ἐξέλθῃ τῶν ἀνακτόρων πεζός, ἵνα μὴ φυλακισθῇ ὑπὸ τῶν δανειστῶν του· Ὅσα δὲ χρεωστῇ εἰς τὸ δημόσιον οὗτος, μόνον εἰς ὑπουργὸς ἐτόλμησε νὰ αἰτήσῃ· ἀλλ' ὁ ὑπουργὸς οὗτος καὶ τοὶ ἱκανώτατος καὶ τίμιος, ἐκτοτε ὅμως ἰδιωτεύει ἐν Μεσολογγίῳ.

Καὶ ἀναγινώζομεν μὲν ὅτι ταῦτα καθίστανται ἀπίστευτα πρὸς τοὺς Εὐρωπαίους, ἀλλ' ὅμως τούτων μὲν ὧν ἀναδεχόμεθα τὴν ἐνώπιον ἀνεξαρτητῶν δικαστηρίων ἀποδείξιν· τὰ δὲ ἐξῆς, δύο περιστατικὰ διηγουμένθα, ὅπως ἠκούσαμεν παρ' ἀνδρῶν ἀξιοπίστων καὶ προθύμων νὰ ὀνομάσωσι τοὺς ἰδίους ὡς ἰν ἀκούσαντας καὶ διηγηθέντας ταῦτα.

Ἀ. Δικαιοσύνη. Τὸ 1867 ἡ Αἰθιόπια ἐνός δημοσιογράφου καὶ ἐπιθυμοῦντος τοῦ Βασιλέως τὴν καταδίκην αὐτοῦ ὁ ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης ὑπέδειξε ὡς ἐπὶ ἐξόφλησιν τὸ ἀποτέλεσμα τῆς δίκης. Ὁ δὲ Βασιλεὺς, ἅμα ἀκούσας τοῦτο, ἔλαβεν ἐκ τοῦ γραφείου του τραπεζικὰ τινὰ γραμμάτια

καὶ ἔδωκεν εἰς τὸν ὑπουργόν, εἰπὼν « ἂν δὲν ἀρχοῦσιν αἱ ὑπο-
» σχέσεις καὶ ἀπειλαί, μεταχειρίσου καὶ ταῦτα εἰς
» τοὺς ἐνόρκους πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ μας » καὶ
ὁ μὲν ὑπουργὸς ἀπεποιήθη εἰπὼν, « δὲν ἀνήκει εἰς λευκότρι-
» χα ὑπουργὸν νὰ πράξῃ τοῦτο. » ἡ Μεγαλειότης Του ὅμως
τότε μὲν δὲν ἐπερήθη ἄλλων ὀργάνων πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ ἐντίμου σκοποῦ
Του· ἀκολούθως δὲ ἔπαυσε μετ' ὀργῆς τὸν ὑπὺργόν, καὶ οὐδὲ τὴν, ἣν εἶχε
πρότερον, θέσιν ἔδωκεν αὐτῷ.

β'. Ὅτε ἡ εὐγενὴς νεολαία ἐμαστιγοῦτο καὶ ἐφυλακίζετο ὑπὸ τοῦ Ἀ-
σιυνόμου Δημητριάδου, διότι ἔφερε ψάθινον, εὐωνον, καὶ ἐγχώριον πῖλον,
ἡ αὐτοῦ Ἑλληνικὴ Μεγαλειότης, μὴ ἀρκεσθεῖσα εἰς ταῦτα, προσεκάλεσε
τὸν ὑπουργὸν τῶν στρατιωτικῶν Κ. Λεωνίδαν Σμολέσκη καὶ ἐπέπληξεν
αὐτὸν ἐπὶ τῇ ἀδιαφορίᾳ τοῦ στρατοῦ ἀπολογουμένου δὲ τοῦ ὑπουργοῦ, ὅτι
ὁ στρατὸς πάντοτε ἐξετέλεσε τὰς διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεως, ὁ Βασιλεὺς
προσέθεκεν « ἀλλ' εἶναι ἀνάγκη νὰ στιγματισθῶσιν οἱ νέοι
» μ' ἐβεβαίωσαν δὲ ὅτι ἂν οἱ στρατιῶται ἔρριπτον εἰς
» τὰ πρόσωπα τῶν νέων θείκον ὀξὺ (vitriole) ἢ θελον στιγ-
» ματισθῶσιν καὶ τυφλωθῶσιν πολλοί. » οὐδὲν δ' ἀπαντή-
σαντος τοῦ ὑπουργοῦ, ὁ Βασιλεὺς τῷ ἔστρεψε τὰ νῶτα καὶ μετ' ὀλίγας
ἡμέρας τὸν ἀπέλυσε τῆς ὑπηρεσίας.

Οὕτω λοιπὸν ἐξεπλήρωσε τὴν ἐντολὴν τοῦ ἔθνους εἰς τὴν Ἀνατολὴν
Χριστιανὸς ἡγεμὼν, ὅστις ἐξελέγη ὑπὸ τῆς Εὐρώπης καὶ ἐστάλη εἰς τὴν
Ἑλλάδα, ἵνα σχηματίσῃ ἐν αὐτῇ πυρῆνα πολιτισμοῦ.

Ἄς ἴδωμεν ἤδη κατὰ πόσον ἐξεπλήρωσε καὶ τὴν ἐντολὴν ταύτην ὁ
Ὁθων. Διὰ νὰ μεταδώσῃ τις τὸν πολιτισμὸν, πρέπει νὰ ἦναι αὐτὸς
πρὸ πάντων πεπολιτισμένος. Ἴδιον δὲ χαρακτηριστικὸν παντὸς πεπο-
λιτισμένου ἀνθρώπου εἶναι ἀναντιρρήτως ἡ ἡμερότης τῶν ἡθῶν. Ἡμερα
δὲ ἦθη βεβηλὴς δὲν ἔχει, ὁ δυνάμενος νὰ πράξῃ τι δι' ἡθίων τρόπων,
καὶ προτιμᾷ ἀντ' αὐτῶν τὸν βηνδαλισμὸν· ὁ δὲ Ὁθων ἀντὶ τὰ διεγείρη
τὴν φιλοτιμίαν τῶν Ἑλλήνων καὶ δι' αὐτῆς νὰ καταστήσῃ αὐτοὺς ἀγ-
γέλους, προὔτιμησεν, ὥσπερ ἐν τῷ δευτέρῳ ἡμῶν ὑπομνήματι ἀπε-
δείχμεν τοῦτο, νὰ μεταχειρισθῇ πρῶτον μὲν τὴν διαφθοράν, ἔπειτα
δὲ τὰς ἐξορίας, τὰς φυλακίσεις, τὰς προγραφὰς καὶ τοὺς βηνδαλισμούς.

Ἴδιον χαρακτηριστικὸν παντὸς πεπολιτισμένου ἀνθρώπου εἶναι ἐπίσης
τὸ νὰ ἐξοικειοῦται μὲ τοὺς λοιποὺς πεπολιτισμένους· ὁ δὲ Ὁθων ἐξωτε-
ρικῶς μὲν, μίξιν κατόπιν τῆς ἄλλης δυσπρόστοις πύχτης τὰς πεπολιτισ-
μένους καὶ προστατρία· τῆς Ἑλλάδος Ἀναρχίας, προσέκαλεσε τὴν πῖλιο ράι-
αν τοῦ Πέρσου, ἡναγκάσθη νὰ αἰτήσῃ τὴν γυναικὴ καὶ πατρὸς αὐτῆς τῆς Τουρ-
κίας, εἶναι ὁ μόνος ἐν τῷ κόσμῳ ἡγεμὼν, ὅστις δὲ ἐτόλμησεν νὰ ἐπισκεφ-
θῇ τὰ κέντρα τοῦ πολιτισμοῦ, δηλαδὴ τοῦ Παρισίου καὶ τοῦ Λονδίνου,
καὶ συνεδέθη σφιγκτώματα μετὰ τῆς πολιτικῆς τῶν καρδναλίων τοῦ

Πάπα καὶ μετὰ τῆς Αὐστρίας, τῆς ὁποίας τὴν πρωτεύουσιν κατ' ἔτος σχεδὸν ἐπι-
σκέπτεται, ἵνα λαμβάνῃ παρ' αὐτῆς τὰς ἐμπεινύσεις· ἐσωτερικῶς δὲ κατε-
δίωξε πάντα πεπολιτισμένον καὶ πάντα λόγον καὶ συνέδισε τὴν τύχην
τοῦ μὲ πᾶν ὅτι ἀποτρόπαιον καὶ κακότηδες ἐγέννησεν· ἡ ὑπ' αὐτοῦ
ἐντέχνως διαφθειρομένη Ἑλληνικὴ κοινωνία ἵνα δὲ ἐμπαίξῃ κάλλιον
τὸν τε Εὐρωπαϊκὸν πολιτισμὸν καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος, ἐεδύθη καὶ
τὴν φουστανέλαν, ἣν οὗτος μὲν θεωρεῖ ὡς ἐθνικὸν φόρεμα, οἱ δ' Ἕλληνες
θεωροῦσιν ὡς τὸ σύμβουλόν τῆς ἀταξίας· διότι τῷ ὄντι πλὴν τινῶν
γερόντων καὶ τινῶν σπανίων ἐξαιρέσεων παρὰ τοῖς τιμίσις Ἕλλησι, μό-
νον οἱ ἄτακτοι Ἀλβανοὶ φοροῦσι σήμερον ἐν Ἑλλάδι φουστανέλαν· τού-
τους λοιπὸν θέλει νὰ μιμηθῇ ὁ Ὁθων, ἵσως δὲ καὶ τοὺς ληστὰς, τῶν
ὁποίων ἀπαχλειστικὸν τῷ ὄντι ἐνδυμα εἶναι ἡ φουστανέλα.

Ἴδιον χαρακτηριστικὸν παντὸς πεπολιτισμένου ἀνθρώπου εἶναι ὡσαύ-
τως τὸ ν' ἀγαπᾷ τὴν πρόδον καὶ τὴν συγκοινωνίαν. Ὁ δὲ Ὁθων, καί
τοι τριάκοντα ἔτη βασιλεύων ἐν Ἑλλάδι, ἀνέχεται ὅμως νὰ βλέπῃ τοὺς
ὑπηκόους του νὰ καλλιεργῶσι τὰς γαίας των μὲ τὸ ἄροτρον τῆς ἐποχῆς
τοῦ Ἡσιόδου· ἀνέχεται νὰ βλέπῃ καταστροφόμενους καὶ αὐτὰς τὰς ἐπὶ
τουρκίας κατασκευασθείσας γεφύρας, χωρὶς ποτὲ νὰ φροντίσῃ οὐτε αὐταὶ
ν' ἀνοικοδομηθῶσιν, οὔτε ὁδοὶ ἀμαξωτοὶ τοῦλάχιστον νὰ διαχαρᾷ καὶ
κατὰ μῆκος καὶ πλάτος τοῦ Κράτους του. Ἑλλείψιν δὲ πόρων δὲν δύ-
ναται νὰ πρόσχασθῇ ὁ Ὁθων· διότι ἐν τῷ προηγουμένῳ ὑπομνήματι ἡμῶν
εἶδομεν καὶ πόσους ἀφθόνους πόρους ἔχει τὸ ἔθνος καὶ πόσα τεράστια
ποσὰ προσέφερον οἱ Ἕλληνες διὰ τὴν πρόδον αὐτοῦ. Ἀλλ' ὁ Ὁθων
ἐξαντλεῖ τοὺς πόρους τοῦ ἔθνους εἰς Βασιλικὰς ἐορτὰς καὶ Βασιλικὰς εἰ-
κοσιπενταετηρίδας καὶ εἰς ἀνέγερσιν Ἀνδριάντος του. Καὶ μέχρι μὲν
τοῦ 1854 ὁ Ὁθων ἔμεινεν ἐν Ἑλλάδι ὡς ἕνας ἀπλοῦς ἐνοικιστῆς προ-
σόδων, σούμπας ἡ δεκατιστής, ὅστις φροντίζει μόνον πῶς νὰ ὠφελη-
θῇ πλείοτερον· τότε δὲ ἐγένετο διὰ μιᾶς ἐνθερμος θιασώτης τῆς μεγάλης ιδέας,
εἰσέπραξε χάριν αὐτῆς ἄπειρα χρήματα· ἵνα καλύψῃ δὲ τὸ αἶσχος τῶν
ληστρικῶν ἐκείνων σκηνῶν, διέταξε νὰ φυτευθῶσι δαπάνη τοῦ δήμου
δένδρα τινα ἐν Ἀθήναις, νὰ κατασκευασθῶσιν ἐν αὐταῖς καὶ τινες δρόμοι,
δαπάνη τῶν παροδιτῶν. Τὸ μόνον δὲ πρᾶγμα ὅπερ εἰλικρινῶς ἐπεθύμη-
σεν ὁ Ὁθων νὰ γείνῃ ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ Κράτους του, χάριν βεβαίως
τοῦ καλλωπισμοῦ αὐτῆς, ἦτο ἡ ἀνέγερσις τοῦ ἀνδριάντος του. Διὰ τὸν
ἀνδριάντ᾽ αὐτοῦ τοῦτον ἐψηφίσθησαν παρ' ὅλων σχεδὸν τῶν δῆμων
τοῦ Κράτους ἄπειρα ποσὰ· ἡ αὐτοῦ Ἑλληνικὴ Μεγαλειότης πρὸς διατή-
ρησιν τῆς Βασιλικῆς Της αξιοπρεπείας ἐξέφρασε τὴν Βασιλικὴν Της εὐα-
ρέσκειαν καὶ τὴν Βασιλικὴν Της εὐγνωμοσύνην εἰς ἕνα ἕκαστον τῶν δῆ-
μων διὰ τὴν προσθυμίαν, μετ' ἧς ἐψηφίσθησαν τὰ ποσὰ ταῦτα πρὸς ἀνέ-
γερσιν τοιοῦτου πολιτικοῦ μνημείου, ἀλλὰ τὸ μνημα τοῦτο δυστυχῶς
δὲν ἀνηγέρθη ἐτι.

Ἰδιον χαρακτηριστικὸν παντός πεπολιτισμένου ἀνθρώπου εἶναι ὁμοίως τὸ ν' ἀγαπᾷ τὰ γράμματα καὶ νὰ προστατεύῃ τὰς ἐπιστήμας. Ἄλλ' ὁ Ὁθων καθ' ἣν ἐποχὴν ξένος ἡγεμὼν, ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Ῥωσσίας ἀντήμειψε τὰ ἐπιστημονικὰ καὶ φιλολογικὰ ἡμῶν ἔργα, διὰ παρασήμου ὁ Ὁθων κατ' αὐτὴν ταύτην τὴν ἐποχὴν μᾶς ἐτιμώρησε διότι συγγράφομεν καὶ δημοσιεύομεν τοιαῦτα ἐπιστημονικὰ ἔργα. Καθ' ἣν δ' ἐπίσης ἐποχὴν καὶ αὐτὸς ὁ Σουλτάνος μᾶς ἐπεμψε πολύτιμον ἀδαμαντοκόλλυτον δακτυλίδιον, ὡς δῶρον δι' αὐτὰ ταῦτα τὰ φιλολογικὰ καὶ ἐπιστημονικὰ ἡμῶν ἔργα, ὁ Ὁθων παρήγγειλε τοὺς νομάρχας του νὰ ἐκδώσωσιν ἐγκυκλίους κατ' αὐτῶν τούτων τῶν ἐπιστημονικῶν ἡμῶν ἔργων. Ἰσως νομίσαι τις ὅτι εἴμεθα ὑπερβολικοί, ἢ ὅτι ἤδη μόνον δημοσιεύομεν ταῦτα, ὅτε ἐξόριστοι ὄντες καὶ περιπλανώμενοι εἰς ξένην γῆν, δὲν φοβούμεθα τὰς καταδιώξεις· ἀλλὰ τὰ πλείστα τούτων ἐδημοσιεύσαμεν καὶ ἄλλοτε ἐν Ἀθήναις, καὶ ἐπὶ παραδείγματι ἀποσπῶμεν ἐκ τῆς ἱατρικῆς ἡμῶν Μελίσσης τὰ ἐξῆς.

« Πρὸ πολλοῦ ἐμάθχμεν ἐκ πηγῆς ἀξιόπιστου ὅτι ὁ Νομάρχης Ἀχσῆας » ἐξέδωκε δύο ἐγκυκλίους, δι' ὧν αὐθιγρῶς διέτασσε πάντας τοὺς ὑπ' αὐτοῦ διοικουμένους νὰ μὴ λαμβάνωσι τὴν ἱατρικὴν Μελίσσαν. Ἐνεκα δὲ τούτου μεταξὺ τῶν πολλῶν ἐκ τοῦ νομοῦ τούτου ἐπιστραφέντων » φυλλαδίων αὐτῆς, εἰς μὲν Δήμαρχος ἐν τῇ τούτῳ ἐσημείωσεν ἰδιοχείρως τὰ ἐξῆς· « ἐπιστρέφεται δυνάμει τῆς ὑπ' ἀρ. 5113 » διαταγῆς τοῦ ἐπαρχείου. » εἰς δ' ἕτερος ἔγραψεν ἐπίσης ἰδιοχείρως « ἐπιστρέφεται διότι διαταζόμεθα ὑπὸ τῆς προϋσταμένης ἡμῶν ἀρχῆς νὰ μὴ τὴν δεχώμεθα (ἰδὲ ἱατρ. Μελίσσης τοῦ 1859 τομ. 6· σελίδ. 533 534).

Περὶ τὸν δὲ εἶναι νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι τὸν Νομάρχην τούτον, καὶ τοὶ καταμνησθέντα ἐπισήμως εἰς τὸν ὑπουργὸν τῶν ἐσωτερικῶν Κ. Πρεβιλέγιον, ἀλλ' ὅμως ἡ Αὐτοῦ Ἑλληνικὴ Μεγαλειότης οὐχὶ μόνον δὲν ἐτιμώρησεν, ἀλλὰ καὶ διώρισε Γερουσίαστὴν· τοὺς δὲ κατ' ἄλλων λογίων ἀνδρῶν τοῦ ἔθνους καταδιωγμούς, δὲν τολμῶμεν ν' ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα, ἵνα μὴ ἐκθέσωμεν τοὺς ἐν Ἑλλάδι ἔτι ζῶντας ἐκ τῶν καταδιωχθέντων εἰς μεγαλειτέρους κινδύνους.

Ἰδιον χαρακτηριστικὸν παντός πεπολιτισμένου ἀνδρὸς εἶναι ἐπίσης τὸ ν' ἀνέχεται τὰς ἐλλείψεις τῶν ἄλλων· ὁ δὲ Ὁθων δὲν ἀνέχεται οὐδ' αὐτὰ τὰ τῶν ἄλλων προτερήματα. Ἀλλοίμονον ἂν τολμήσῃ τις τῶν ὑπηκόων του νὰ ὑποδείξῃ ἐνώπιον τῆς Αὐτοῦ Ἑλληνικῆς Μεγαλειότητος ἔστω καὶ διὰ τοῦ μεγαλειτέρου σεβασμοῦ, ὅτι κρίνει ὀρθώτερον Αὐτῆς περὶ τινος πράγματος, ἔστω καὶ ἐιδικὰς γνώσεως ἀπαιτοῦντος· τοῦτο ἁμέσως θεωρεῖται ὡς ἑλλείψις σεβασμοῦ ἢ καὶ ὡς προσβολὴ κατὰ τῆς Βασιλικῆς ἀξιοπρεπείας· στρίφονται τὰ γῶτα εἰς τὸν τολμητῆν, ὅστις πρέπει νὰ μείνῃ εὐχαριστημένος, ἂν ἡ Βασιλικὴ δυσμένεια περιορισθῇ εἰς τοῦτο μόνον.

Ἰδιον χαρακτηριστικὸν παντός πεπολιτισμένου ἀνθρώπου εἶναι ὁμοίως τὸ νὰ σέβηται τὰ δικαιώματα τῶν ἄλλων· διότι μόνον οἱ λησται καὶ οἱ ἄγριοι εἶναι ἀπληστοὶ καὶ κατακτητικοί· ὁ δὲ Ὁθων τούτους μιμούμενος οὐδὲν οὐδενὸς τῶν ὑπηκόων του ἐσεβάσθη δικαίωμα· αὐτὸς αὐτότατος ἐκλέγει καὶ τοὺς δημάρχους καὶ τοὺς δημοτικούς συμβούλους ἐκάστου δήμου· αὐτὸς αὐτότατος ἐκλέγει καὶ τοὺς παρέδρους καὶ ἀγοφύλακας ἐκάστου χωρίου· αὐτὸς αὐτότατος ἐκλέγει καὶ τοὺς βουλευτὰς ἐκάστης ἐπαρχείας· αὐτὸς αὐτότατος ἐκλέγει καὶ τοὺς ὑπαλλήλους ὅλου τοῦ Κράτους, ἂν δὲ τις ποτὲ τολμήσῃ ν' ἀντείπῃ εἰς τὴν Βασιλικὴν ἐκλογὴν, ὁ Ὁθων καταβαίνειν ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ αὐτοῦ θρόνου, μετασχηματίζεται εἰς κωμωτάρχη, πέμπει πανταχοῦ τοὺς φουστανελοφόρους καὶ ἀφουστανέλους διαγγελεῖς καὶ ὑπασπιστὰς καὶ ἀρχιάτρους καὶ διδασκάλους του, καὶ πᾶσαν τὴν σπεῖραν τῶν ἀρωσιωμένων του νὰ διαλαλήσωσιν, ὅτι τοιαύτη εἶναι ἡ Βασιλικὴ θέλησις, « ἔτσι τὸ θέλει ὁ Βασιλεὺς ».

Ἰδιον χαρακτηριστικὸν ἐκάστου πεπολιτισμένου ἀνθρώπου εἶναι ὁμοίως τὸ ν' ἀνέχεται τὴν λογικὴν συζήτησιν καὶ νὰ ἐνδιδῇ εἰς τὴν ὀρθοτέραν δοξασίαν· ἀλλ' ὁ Ὁθων συζητεῖ μὲν, οὐδέποτε ὁμως πείθεται εἰς τὸ ὀρθὸν καὶ τὸ δίκαιον. Ὁ πρωθυπουργὸς Κολέτης ὑπέβαλεν αὐτῷ ποτὲ κατεπεῖγον νομοσχέδιον περὶ διορισμοῦ ἐπισκόπων ἐξ ἑκατὸν πέντε ἄρθρων συγκείμενον· ὁ δὲ Ὁθων μετὰ ὥριμον σκέψιν προὐκάλεσεν αὐτὴν συζήτησιν καὶ πέντε μὲν ὁλοκληροῦς ἡμέρας ἰδαπάνησε πρὸς συζήτησιν μόνου τοῦ τίτλου τοῦ νομοσχεδίου· τούτου δ' ἕνεκα ὁ πρωθυπουργὸς ἀπέφευγεν ἔκτοτε πᾶσαν περὶ τούτου συζήτησιν· ἀποροῦντος δὲ τοῦ Βασιλέως περὶ τῆς ἀδιαφορίας ταύτης τοῦ πρωθυπουργοῦ, αὐτὸς εὐφυῶς ἀπήντησεν ὡς ἐξῆς περίπου « μεθ' ὑμῶν Βασιλεῦ εἶναι ἀδύνατον νὰ συζητήσῃ τις, ὅθεν διορθώσῃτε ὅπως θέλετε τὸν τε τίτλον καὶ τὸ σύνολον τοῦ νομοσχεδίου, ὅταν δ' ἡ μεγαλειότης Σας τελειώσῃτε τὸ ἔργον Σας, τότε θὰ σκεφθῶ καὶ γὰρ περὶ αὐτοῦ. », καὶ ὁ μὲν Κολέτης ἀπεβίωσε μετὰ παρέλευσιν ἐτῶν τινῶν πρὶν ἔτι σκεφθῇ περὶ τοῦ ἔργου τούτου· τὸ δὲ νομοσχέδιον ἀπέσπασεν ἐκ τοῦ γραφείου τοῦ Βασιλέως ἡ ἐπανάστασις τοῦ Παπουλάκη. Ἄλλον δὲ τινα ὑπουργὸν ὁ Ὁθων ἐτρέλλανε διὰ τῶν συζητήσεων, εἰς ἄλλον προὐκάλεσε δι' αὐτῶν ἀποπληξίαν, καὶ ἄλλους ἠνάγκαζε νὰ παραιτηθῶσιν, ἵνα μὴ πάθωσι τι καὶ τῆς ἀποπληξίας ἢ καὶ τῆς τρέλλας χεῖρον· οὕτω λοιπὸν ἐξεπλήρωσε καὶ τὸν σκοπὸν τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Ἀνατολὴν ὁ Ὁθων, καὶ τοιοῦτον τινα πολιτισμὸν μετεφύτευσεν ἐκ τῆς Εὐρώπης εἰς αὐτήν.

Ἀς ἰδῶμεν ἤδη κατὰ πόσον ὡς χριστιανὸς ἡγεμὼν ἐξεπλήρωσε τὰς ἀνάγκας τοῦ χριστιανισμοῦ ὁ Ὁθων.

Τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἐφημίζετο ὡς εὐσεβέστερον καὶ ἁγιώτερον τοῦ ἄλλων ἔθνων. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, καὶ τοὶ σεβόμενοι Ἀποστόλοι καὶ ἱερεῖς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ, μαλίστα τοὺς μὴ εἰς αὐτοὺς πιστεύοντας, αὐτοὺς ὡς ἁπλοῦς περιεφρόνησαν καὶ τοὺς τῶν ἄλλων ἔθνων θεοὺς.

τουναντίον μάλιστα καὶ τὸν Ἰσρίν καὶ τὸν Ἀπιν τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων μνημονεύουσιν ὡς ἀληθεῖς θεότητες καὶ ὁ Ἡρόδοτος καὶ ἄλλοι ὀρχαῖοι Ἕλληνες, καὶ τοὶ μὴ ἀποδίδοντες, ὡς γνωστὸν, θεῖαν τινα ιδιότητα εἰς τὰ ζῶα. Μιμνῆται καὶ κατὰ τοῦτο τῶν ἀρχαίων αὐτῶν προγόνων οἱ νεώτεροι Ἕλληνες λατρεύουσι μὲν τὸ θρησκευμὰ των καὶ ἐμμένουσιν ἀκράδαντοι εἰς τοῦτο, οὔτε προσηλυτισμὸν ὅμως διανοήθησαν ποτὲ νὰ πράξωσιν οὔτε τὴν ἐλαχίστην ἀσέβειαν ἢ περιφρόνησιν νὰ δεῖξωσιν εἰς τὸ θρησκευμὰ τῶν ἄλλων ἐθνῶν. Οἱ ἱερεῖς τῶν ὀρθοδόξων Ἑλλήνων, καὶ τοὶ καλῶς γινώσκοντες, ὅτι οἱ ὁμόθρησκοὶ των οὐδὲ ταφῆς τυγχάνουσιν ἐν Ῥώμῃ, οὐχ ἥτιον ὅμως, οὗτοι, προσκαλούμενοι, ἐνταφιάζουσι μετὰ τῆς αὐτῆς εὐσεβείας τοὺς νεκροὺς τοῦ Δυτικοῦ δόγματος, μεθ' ὅσης ἐνταφιάζουσι καὶ τοὺς τοῦ ὀρθοδόξου· οὐδ' ἐπῆλθέ ποτε εἰς ὀρθοδόξον ἱερέα ἢ σατανικὴ ἰδέα τοῦ νὰ καταπέσῃ διὰ τοῦ βάρους τῆς θρησκείας ψυχρὸ ῥογοῦντα τινὰ Δυτικόν, ἵνα ἀναγκασθῇ αὐτὸν ν' ἀλλάξῃ τὸ θρησκευμὰ του, ἐπὶ ἀπειλῇ τῆς μὴ ἐνταφιασῆς τοῦ πτώματος του.

Πρὸς ἀπόδειξιν τοῦτου μνημονεύειν ἐνταῦθα τρία μόνον γνωστότατα περιστατικά.

Κατὰ τὰ 1859 ἀπεβίωσαν ἐν Ἀθήναις ὁ Πρέσβυς τοῦ Αὐτοκράτορος Ναπολέοντος Κύριος Δεσπότης καὶ ὁ ἀσίδεμος Κύριος Δεσπότης πρὸ ὀλίγων δὲ ἐβδομάδων ἀπεβίωσε καὶ ὁ σεβασμῶς Πρέσβυς τῆς Ἀγγλίας Κύριος Ουῆς; ἄπαντες οἱ διασημοὶ οὗτοι ἄδρες ἐπὶ ἐκείνων τὸ δυτικὸν δόγμα· τοὺς νεκροὺς πάντων τούτων οὐ μόνον ὁ λαὸς ἄπας τῶν Ἀθηνῶν αὐτοθρησκῆτως, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ ὀρθόδοξος κληρὸς αὐτόκλητος, καὶ αὐτὸς μάλιστα ὁ μητροπολίτης Ἀθηνῶν συνώδυσαν μέχρι τοῦ τάφου.

Ἰσως δὲ νομίσῃ τις ὅτι ὁ σεβασμὸς οὗτος τῶν Ἑλλήνων πρὸς τὰ ἑτέρα θρησκευμὰ πρὸέρχεται ἐξ ἀδιαφορίας αὐτῶν πρὸς τὸ ἴδιον θρησκευμὰ· ἀλλὰ διαβεβαιούμε, μετὰ τὸν θετικώτερον τρόπον ὅτι οὐδεὶς τίμιος Ἕλλην εἶναι ἀδιάφορος εἰς τὸ θρησκευμὰ του· τούτου δὲ ἕνεκα εἰς μάτην ἐδαπανήθησαν ἄχρι τοῦδε ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἅπαιρα χρήματα τῶν Ἀγγλοαμερικανικῶν ἐταιριῶν πρὸς προσηλυτισμὸν τῶν Ἑλλήνων. Ματαίως ἐπίσης καταβάλλονται πρὸς τὸν αὐτὸ σκοπὸν καὶ ἅπαιροι προσπάθειαι τῆς προπυχάντιν τῆς Ῥώμης καὶ μὲν οἱ ὅσαι βραδυσυρταὶ τοῦ Ὁθωνος καὶ τοῦ ἰδιαιτέρου αὐτοῦ πνευματικοῦ Ἀρνέτου. Ὁ Ἕλλην εἶναι ὅτῳ ἀνεκτικὸς τοσούτω καὶ ἀκράδαντος εἰς τὸ θρησκευτικὸν του φρόνημα· ἄλλως δὲ οὐδεὶς δύναται νὰ ἐλέγξῃ τὸν Ἕλληνα καὶ ἐπὶ φανατισμῷ γνωστὸν τοῖς πᾶσιν εἶναι, ὅτι ἡ κατάλυσις τῶν ἡσυχαστῶν παρὰ τῷ ὄχλῳ τῶν ὀρθοδόξων θεωρεῖται ὡς μέγιστον θρησκευτικὴν ἀμαρτήν· ἀλλ' ὅμως πολλοὶ ὡς ἱερεῖς ἐθαυμάσαμεν τὴν ἰσχὺν τοῦ λόγου παρὰ τοῖς Ἕλλησι· διότι οὐδέποτε κατὰ τὸ εἰκοσθεῖς ὁ ἀσκητὴς τῆς ἱερωτικῆς μας πράξεως οὐδένα ἀπηντήσαμεν μὴ πεισθέντα εἰς τὴν ἕνεκα ἱερωτικῆς ἀνάγκης

καὶ κατάλυσιν τῆς νηστείας· ἐν ᾧ ἡμεῖς αὐτοὶ, ταξειδεύοντες καὶ ἔχοντες ἀπόλυτον ἀνάγκην κρέατος, ὑπῆρξε ἀδύνατον νὰ προμηθευθῶμεν ταῦτο ἐν Βρυξέλαις κατὰ παραμονὴν τῶν ἁγίων πάντων. (tous - saints)

Ἐπὶ τοιούτου λοιπὸν ἀνεκτικοῦ καὶ πειθομένου εἰς τὸν ὀρθὸν λόγον ἔθνους ἐνάρετος τις Δυτικὸς ἡγεμὼν, διαμαρτυρουμένη μάλιστα ἔχων σύζυγον τί δὲν ἐδύνατο νὰ πράξῃ πρὸς ἐξάλειψιν τῆς ψυχρότητος ἢ καὶ αὐτοῦ τοῦ μίσους, ἅπερ δυστυχῶς ὑπάρχουσι μετὰ τῶν τέκνων τῆς Ὁρθοδόξου καὶ τῶν τῆς Δυτικῆς ἐκκλησίας; Καὶ ἂν δὲν ἐδύνατο ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ νὰ κατορθώσῃ τὴν εἰλικρινῆ συνενόησιν μετὰ τῶν δύο τούτων ἀδελφῶν ἐκκλησιῶν, δὲν ἐδύνατο ἄρα νὰ προπαρασκευάσῃ αὐτήν; δὲν ὤφειλε ἄρα νὰ ἐργασθῇ εἰλικρινῶς εἰς τοῦτο; ἢ τοῦλάχιστον δὲ, ἐδύνατο ἄρα νὰ κατορθώσῃ τὴν μεσητεία καὶ τῶν λοιπῶν ἡγεμόνων τῆς Εὐρώπης, ὥστε νὰ παύσῃ ἐν Ῥώμῃ τὸ μέγα σκάνδαλον τοῦ νὰ θεωρῶνται οἱ νεκροὶ τῶν ὀρθοδόξων ὡς πτώματα κτηνῶν μεμολυσμένων; δὲν ἐδύνατο ἄρα, συνεννοούμενος μετ' ὅλων τῶν ὀρθοδόξων πατριαρχῶν καὶ τῆς δικαίου ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ῥωσίας, νὰ κατορθώσῃ τοῦλάχιστον ὥστε νὰ παύσῃ ἡ περὶ τὸ ἡμερολόγιον σύγχυσις, καὶ νὰ μὴ συμβαίῃ ὥστε κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν εἰς μὲν χριστιανὸς νὰ ἑορτάζῃ τὴν τοῦ Χριστοῦ γέννησιν, καὶ εἰς ἕτερος τὰ Θεοφάνεια;

Ἀλλ' ὁ Ὁθων, ἀντὶ νὰ ἐννοήσῃ καὶ ἐκπληρώσῃ τὴν μεγάλην ταύτην ἐντολὴν τοῦ χριστιανισμοῦ, προὔτιμῃσε ν' ἀξιώσῃ τῶν εὐλογιῶν τοῦ Πάπα· ἀντὶ νὰ θελήσῃ νὰ γράψῃ τὸ ὄνομα του ἀνεξαλείπτως γράμμασιν ἐν τοῖς δέλοις τῆς ἱστορίας, προὔτιμῃσε ν' ἀκούσῃ τὰς συμβουλὰς τοῦ Ἰησοῦ τοῦ πνευματικοῦ τοῦ Ἀρνέτου, ἢ μάλλον εἰπεῖν προὔτιμῃσε νὰ μετασχηματισθῇ εἰς λεγάτον τοῦ Πάπα. Ὁθεν, ἅμα ἐγκατέστη ἐν τῷ θρόνῳ τῆς Ἑλλάδος, πρῶτιστον αὐτοῦ κατῆκον ἐθεώρησε νὰ προστατεύσῃ ὅσον ἐδύνατο τοὺς Ἰησοῦτας, τοὺς φλάρους καὶ τοὺς Καπουστίνους, καὶ νὰ ἐπιβουλευθῇ παντὶ σθένει τὴν ἐπιτόπιον θρησκείαν.

Μεταξὺ δὲ τῶν πολλῶν ἄλλων περὶ τούτου ἀποδείξεων, ἐξ ὧν τινὰς ἐδημοσιεύσαμεν καὶ διὰ τῶν προσηγηθέντων ἡμῶν ὑπομνημάτων, ἃς μᾶς ἐπετραπῇ νὰ δημοσιεύσωμεν ἐνταῦθα καὶ τὰς ἐξῆς.

α. Κατὰ τὸ 1853 ὁ ἀγαλματοποιὸς Κύριος Κότσης, ἀπερχόμενος εἰς τὴν Γαλλίαν, διήλθε διὰ τῆς Κορσικῆς. Ἡ ἐκεῖ ὀρθόδοξος κοινότης ἐπὶ κεφαλῇ· ἔχουσα σεβασμῶν τινα ἱερέα, παρεκάλεσε δι' ἐπιστολῆς τὸν Κ. Κότσον νὰ μεσιτεύσῃ παρὰ τῇ Ἑλληνικῇ Κυβερνήσει, ἵνα βοηθήσῃ αὐτὴ τὴν ἐκεῖ ὀρθόδοξον κοινότητα πρὸς ἀνέγειρσιν ναοῦ ὀρθοδόξου. Ὁ Κ. Κότσης, ἐπιστρέψας εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἔδειξε τὴν ἐπιστολὴν εἰς τὸν ὑπουργὸν Κ. Παλαμήδην· οὗτος δὲ, εὐχαριστήσας τὸν Κ. Κότσον, ὁλοκατέστη πᾶσαν συστάσιν παρὰ τῷ Βασιλεῖ· πρὸς τὸν σκοπὸν μάλιστα τοῦτον περιέλαβε καὶ τὴν ἐπιστολὴν, ἵνα ἐπιδείξῃ αὐτήν. Καὶ ἀπέντησις μὲν, καίτοι πολλάκις αἰτηθεῖσα, οὐδέμιν ἰδῶθῃ· ἀντὶ πάσης δὲ συνδρομῆς

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΜΟΥΣΕΟΝ ΔΗΕΟΥΣΙΟΥ

κατὰ τὸ ἐπὶ ὅςτος ὁ αὐτός Κ. Κόσσης, διερχόμενος διὰ Κορσικῆς ἔμαθεν ὅτι ὁ γράψας τὴν ἐμπιστευθεῖσαν εἰς τὸν Ὁθωνά ἐπιστολὴν σεβάσιμος ἱερεὺς, ἐρρίφθη εἰς τὰ δεσμοκτήρια τῆς Ῥώμης, καίτοι οὐδὲν πράξας κακούργημα· τίς ἄρα ἐυκόφαντῃς τὸν ἱερέα τούτον εἰς τὸν Πάπαν;

Β. Μακάριός τις ἐκ Κρήτης, ὑπηρετῆς πρότερον τὸ ἐπάγγελμα, κληρικὸς ἔπειτα, διέτριψεν ἱκανά ἔτη ἐν Ῥώμῃ. ἐκεῖθεν δὲ ἀπεστάλη εἰς τὴν Ἑλλάδα πρὸς προσηλυτισμὸν, συστημένος ὑπὸ τοῦ Πάπα εἰς τὴν αὐτοῦ Ἑλληνικὴν Μεγαλειότητα. Οὗτος δὲ πρῶτον μὲν ἀπεπειράθη νὰ διωρίσῃ αὐτὸν ἡγούμενον ἐν τινὶ ὀρθοδόξῳ μοναστηρίῳ τῆς Εὐβοίας. Ἀποτυχὼν δὲ τοῦ σκοποῦ, ἕνεκα τῶν μεγάλων κατακραυγῶν τῶν ἐφημερίδων, ἠναγκάσθη νὰ τὸν ἀποπέμψῃ μετὰ πολλῆς συγκινήσεως, ἐφοδιάσας αὐτὸν καὶ διὰ μεγάλου ποσοῦ χρημάτων.

Πρὸς τίνα ἄρα γε σκοπὸν ἐπεθύμει ὁ Ὁθων νὰ διορίσῃ δυτικὸν καὶ φαυλόβιον ἱερέα ἡγούμενον ὀρθοδόξου μεμακρυσμένου τῆς προτενοῦσης μοναστηρίου; εἰς τίνα ὀρθόδοξον ἱερέα ἔδωκε ποτε χρηματικὴν συνδρομὴν ὁ Ὁθων;

Γ. Ἰακώβος τις Πιτσιπιός, πολλάκις ἀλλάξας καὶ ἐθνότητα καὶ θρήσκευμα μετέβη εἰς Ῥώμην καὶ ἐνηγκαλίσθη τὸ δυτικὸν δόγμα· οὗτος ἔγραψε καθ' ὑπηγόρευσιν τοῦ Πάπα καὶ τῆς ὑπὲρ τοῦ Παπισμοῦ προπαγάντας πολυτίμου σύγγραμμα, ἐκδοθὲν ἐν Ῥώμῃ κατὰ τὸ 1855 καὶ ἐπιγραφόμενον «l'Eglise Orientale». Ἐκ τῆς σελίδος 48 τοῦ τετάρτου τόμου τοῦ συγγράμματος τούτου ἀποσπῶμεν τὰ ἑξῆς.

«Ἐν μὲν τῇ Ῥωσίᾳ πολλοὶ Ῥώσοι ἀσπάζονται τὸ δυτικὸν δόγμα· τοιοῦτον δὲ παράδειγμα εἶναι λίαν σπάνιον μετὰ τῶν ὀρθοδόξων, τῶν γενηθέντων ἐν Τουρκίᾳ ἢ ἐν Ἑλλάδι. Ἡ δὲ σπανιότης αὕτη εἶναι κατὰ τοσοῦτον μᾶλλον παράδοξος, καθ' ὅσον ἐν μὲν τῇ Ῥωσίᾳ τιμωροῦνται αὐστηρῶς οἱ ἀσπαζόμενοι τὸ δυτικὸν δόγμα· ἐν δὲ τῇ Τουρκίᾳ καὶ τῇ Ἑλλάδι οὐχὶ μόνον δὲν τιμωροῦνται, ἀλλὰ καὶ ἀμείβονται.»

Τίς ἄρα γε ἀμείβει τούτους; τὸ μυστήριον τοῦτο μόνον ὁ Ἀβὰς Κύριος Στέφανος (Abé Etienne) καὶ ὁ Ἀβὰς Κύριος Δουμερίκος (Abé Dumérique) ἐδύναντο νὰ λύσωσιν· ἀλλὰ κατὰ δυστυχίαν τὰ συγγράμματα τῶν δυτικῶν τούτων θεολόγων δὲν ἔχομεν πρόχειρα, ἵνα διὰ τῆς ἀπλῆς ἀντιγραφῆς αὐτῶν πείσωμεν τοὺς ἀναγνώστας περὶ τῆς ἰσχυρᾶς προστασίας, ἣν παρέχει εἰς τοὺς δυτικούς καὶ πρὸ πάντων εἰς τοὺς Ἰησουίτας ὁ Ὁθων. ἀλλ' ἔχομεν ἄρα γε ἀνάγκην τῶν συγγραμμάτων τούτων; Δὲν εἶναι ἄραγε πασίγνωστον καὶ πανθομιλούμενον ἐν Ἑλλάδι ὅτι ὁ Ἀρνιὲς ἐπὶ πάσης τελετῆς, καθ' ἣν ὁ Ὁθων ἀπέρχεται εἰς ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν, ἵσταται ἐν τῇ θύρᾳ τοῦ παλατιοῦ, ἵνα μυρώσῃ καὶ ἀγιασῇ τὴν αὐτοῦ Ἑλληνικὴν Μεγαλειότητα πρὶν ἢ εἰσελθεῖ εἰς τὰς λίαν καθολικὰς Ἀνάκτορα αὐτῆς; Δὲν εἶναι ἄρα γε αὐτός ὁ Ὁθων, ὅστις ἐπίστευε καὶ ἐτιμώρησε μάλιστα αὐστηρῶς καὶ ὑπουργούς καὶ Νομάρ-

χας, ὁσάκις οὗτοι δὲν ἱκανοποίησαν πληρέστατα τὰς παραδόξους ἀπαιτήσεις τῶν φλάρων καὶ τῶν καπουτσιῶν τῆς Σύρου, ἢ τῆς Θήρας, ἢ τῆς Τήνου ἢ τῆς Νάξου; καὶ τολμᾷ ὑπάλλῃλός τις ἐν Ἑλλάδι νὰ δυσαρεστήσῃ κατὰ τὸ ἐλάχιστον καὶ τὸν ἑσχατον καινολάπτην δυτικὴς τινος ἐκκλησίας;

Καὶ δὲν εἴμεθα μὲν ζηλότυποι, οὔτε φανατικοί· φρονούμεν ὅμως ἀδίστακτως ὅτι τοιοῦτός τις δυτικὸς ἡγεμὼν καὶ τοῦ Μάρκου Αὐρηλίου τὰς ἀρετὰς ἂν εἶχεν, οὔτε ἐπὶ μίαν στιγμὴν ἐδύνατο νὰ βασιλεύσῃ οὔτε εἰς τὴν Ἀγγλίαν οὔτε εἰς τὴν Πρωσίαν, οὔτε εἰς ἄλλο τι διαμαρτυρούμενον ἔθνος· εἰς δὲ τὴν Ἰσπανίαν καὶ Βαυρίαν ἢ εἰς πᾶν οἷον δήποτε ἄλλο τοῦ δυτικοῦ δόγματος Κράτος ἤθελε λιθοβοληθῇ ἴσως ἐκεῖνος, ὅστις ἤθελε προτείνει ὡς βασιλεῖα τοιοῦτον φανατικὸν ὀρθόδοξον ἢ διαμαρτυρούμενον ἡγεμόνα.

Ἀντὶ λοιπὸν νὰ θεραπεύσῃ τὰς ἀνάγκας τοῦ χριστιανισμοῦ ὁ Ὁθων ἐπηύξησεν αὐτὰς, καὶ διὰ τοῦ φανατισμοῦ του, ὑπέκαυσεν εἰς τοσοῦτον βαθμὸν τὸ μῖσος τῶν δυτικῶν κατὰ τῶν ὀρθοδόξων, ὥστε ἀμφιβάλλομεν ἂν οἱ κατὰ τὴν Ἀνατολὴν ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ ἔχουσιν ἄλλους ἑθροῦς ἀπογονοτέρους τῶν κατ' αὐτὴν ταύτην τὴν Ἀνατολὴν δυτικῶν χριστιανῶν.

Ἀς ἴδωμεν ἤδη κατὰ πόσον ἐξεπλήρωσε καὶ τὰς εὐχὰς τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου ὁ Ὁθων.

Ἄπας ὁ πεπολιτισμένος κόσμος, ἰδὼν ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος ὅτι διὰ μιᾶς ἀνεβλάστησεν ἐν Ἑλλάδι πολλαὶ ἀρεταί, ἤλθετο νὰ ἴδῃ αὐτὰς ἀναπτυσσομένας καὶ πολυπλασιαζόμενας εἰς βαθμὸν τοιοῦτον, ὥστε ἡ νέα Ἑλλὰς νὰ μὴ καυχᾶται μόνον ἐπὶ πατριωτισμῷ καὶ ἐπὶ ἡρωϊσμῷ τῶν τέκνων τῆς, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πολιτικῇ συνέσει καὶ ἐπὶ σοφίᾳ καὶ ἐπὶ πολιτισμῷ. Ἀλλὰ καθὼς εἰς τὴν λοιπὴν φύσιν, διὰ τὴν ἀναπτυχθῆ πᾶν σπέρμα, ἀπαιτεῖ τὴν ἄρσιν τῶν κωλυόντων τὴν ἀνάπτυξιν αὐτοῦ αἰτίων, οὕτω καὶ εἰς τὴν ἀνθρώπινον φύσιν διὰ νὰ μορφωθῶσι μεγάλοι ἄνδρες, ἰδίως περὶ τὴν παιδείαν καὶ τὸν πολιτισμὸν ἔχουν ἀνάγκην ἐλευθερίας.

Ἐπταετῆς δὲ ἐπὶ τοῦ ἀγῶνος ἐλευθερίας ἐγέννησεν ἐν Ἑλλάδι ἕνα Καρχησάκην, ἕνα Νικητὰν, ἕνα Γερο-Κολοκοτρώνην καὶ ἕνα Κανάρην, αἵτινες κατὰ τὴν κρίσιν καὶ αὐτῶν τῶν αὐστηροτάτων ἐπικριτῶν τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἂν μὴ ἦσαν ἐφάμιλλοι τῶν Λεωνιδῶν, τῶν Ἐπαμινώνδων καὶ τῶν Θεμιστοκλέων, δὲν ἦσαν ὅμως καὶ πολὺ ὑποδεέστεροι αὐτῶν· εἰς τόπον δὲ γεννήσαντα αὐτοφυῶς τοὺς ἐφάμιλλους ἢ τοῦλάχιστον τοὺς μὴ πολὺ ὑποδεεστέρους τοιούτων Ἡρώων δὲν ἦτο πράγμα ἀδύνατον, νομίζομεν, νὰ εὔρῃ τις καὶ τὰ σπέρματα τῶν Ἀριστοτελῶν, τῶν Πλατῶνων, τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν Περικλέων. Διὰ νὰ πεισθῶσι δὲ οἱ Εὐρωπαῖοι ὅτι οὐκ ἔστιν ἀδύνατον νὰ ἐπιτραπῇ νὰ μνημονεύσωμεν ἐν ταῦτα τινῶν μορφῶν τῶν ἀνδραγαθῶν.

α. Κατὰ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἄγνωστος τις Ἕλλην Κερκυραῖος ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας, μόλις τελειώσας τὰς ἱατρικὰς σπουδὰς του, ἀπῆλθεν εἰς Πετροῦπολιν πρὸς εὐρεῖν σταδίῳ· ἐκεῖ δὲ ἠδουκῆ-μισε τοσοῦτον, ὥστε τὴν διπλωματίαν, ὥστε ἐπὶ εἰκοσι πέντε ὅλα ἔτη διη-θύνεν ὡς πρωθυπουργὸς ἢ ὡς ἀρχικαγκελάριος πᾶσας τὰς πολυελοκούς δι-πλωματικὰς υποθέσεις τῆς μεγάλης ἐκείνης Αὐτοκρατορίας, καὶ εἰλκυον εἰς ἑαυτὸν τὴν ὑπόληψιν καὶ τὸν θαυμασμὸν μάλιστα τῆς Εὐρώπης.

β. Κατ' αὐτὴν περίπου τὴν ἐποχὴν ἕτερος Ἕλλην Χῖος, ὁ Ἀδαμάντιος Κοραῖς, μόνον ἐφοδῖον ἔχων τὰς ἀτομικὰς του ἀρετὰς, διηθύνετο εἰς τὴν Εὐρώπῃ πρὸς ἐμαθήσασθαι τῆς ἱατρικῆς. Μόλις ἀναγορευθεὶς διδάκτωρ, ἐ-νὴσχυλῆθη εἰς τὸ φιλόλογικόν σιῶδιον καὶ ἀπεκατέστη ἐν Παρίσις· ἐκεῖ δὲ ἠδουκῆμισε εἰς τοσοῦτον, ὥστε δὲν ὑπάρχει σήμερον ἐν ἅπαντι τῷ πε-πολιτισμένῳ κόσμῳ σφῆς τις ἢ λόγιος, ὅστις νὰ μὴ θαύμασε τὴν φιλο-λογικὴν ἰκανότητά του Κοραῖ, ἢ μάλιστα καὶ νὰ μὴ ὠφελῆθη ἀπ' αὐτῆς.

γ. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς παρούσης ἑκατονταετηρίδος, ἀγράμματος τις Ἕλλην Ἡπειρώτης, ὁ Μιχαὴλ Τσιτῆς, φεύγων τὴν τυραννίαν τοῦ Ἀλῆ πασᾶ, ἀπεκατέστη ἐν Ἀλεξάνδρῃ· ἐκεῖ δὲ ὑπὸ τὴν διοίκησιν ἐνὸς τιμίου Οἰωμανοῦ Σατράπου, τοῦ Μεχμεταλῆ, ἠδουκῆμισε εἰς τοσοῦτον, ὥστε ἐπλήρωσε σχεδὸν πᾶσαν τὴν Αἴγυπτον μὲ φιλάνθρωπικὰ καὶ ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα, δι' ἰδίων αὐτοῦ δαπανῶν ἀνεγερθέντα καὶ ἐν μέρει διατη-ρούμενα· ἐξέπαιδευσε καὶ ἐμόρφωσεν ἰδίαις αὐτοῦ δαπάναις πολλοὺς, ἐν οἷς καὶ τὸν αἰδουμινομέγαν πατριώτην Στουρνάρην καὶ ἀποθανόν ἐγκατέλειπε κολοσιαιὰν περιουσίαν καὶ διέθεσεν αὐτὴν ἐμμέσῳ ὑπὲρ τῆς πατρίδος.

δ. Μόλις πρὸ εἰκοσιν ἐτῶν κατέστη ἐν Λονδίνῳ μικρὸς μὲν καὶ ἄγνωστος ἀλλὰ τιμιότατος καὶ δραστηριώτατος ἔμπορος, ὁ Κύριος Κασσαβέτης, καὶ ἐν τῷ βραχεῖ τούτῳ χρονικῷ διαστήματι, οἱ ἀδελφοὶ Κασσαβέται, μι-μηταὶ τῶν Ζωσιμάδων, συνέστησαν διαφόρους ἐμπορικὸς εἰκοσι εἰς πᾶ-σας σχεδὸν τὰς μεγαλοπόλεις τοῦ κόσμου· ἐμόρφωσαν καὶ προήγαγον πλῆθος ὁμογενῶν, διατηροῦσιν ἐν τῇ πατρίδι αὐτῶν πρὸς ἀναγωγέον καὶ Ἕλληνικὸν σχολεῖον· ἐτήρημασιν κολοσιαιὰν περιουσίαν, καὶ γινώσκου-σι νὰ κάμωσι τὴν ἀρίστην αὐτῆς χρῆσιν.

ε. Πρὸ δώδεκα μόλις ἐτῶν ἄγνωστος τις νέος Ἕλλην, ὁ Κύριος Ζαμ-πακὸς, διηθύνετο εἰς Παρίσις χάριν ἱατρικῶν σπουδῶν· ἐκεῖ δὲ διὰ μό-νης τῆς ἰκανότητός του ἠδουκῆμισε εἰς τοσοῦτον, ὥστε σήμερον συγκα-ταλέγεται μετὰ τῶν διακεκριμένων ἱατρῶν τῆς μεγαλοπόλεως ἐκείνης, ἥτις δικαίως θεωρεῖται ὡς ἐστία τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς μαθήσεως.

ς'. Μόλις πρὸ δέκα ἐτῶν ἐυστήθησαν ἐν Ἀγγλίᾳ δύο ἑλληνικαὶ ἀτμοπλοῖ-καὶ ἐταιρίαι, διευθυνομένην ὑπὸ τῶν ἀξίων καὶ ἐναρέτων Παπαγιάνη καὶ Σ. Ξένου· ἐντὸς δὲ τοῦ βραχείου τούτου χρονικοῦ διαστήματος προώδυσαν εἰς τοσοῦτον αἱ ἐταιρίαι αὗται, ὥστε σήμερον ἀριθμοῦσιν εἰκοσι δύο μεγάλα ἀτμόπλοια.

ς'. Μόλις πρὸ ἐνὸς ἔτους ὁ Κύριος Δημήτριος Παππᾶς ἔλαβε τὴν ἄ-δειαν νὰ συστήσῃ τὴν Ἀνατολικὴν ἐμπορικὴν ἐταιρίαν, καὶ ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ κατόρθωσε νὰ συλλέξῃ κεφάλαια διακοσίων χιλιάδων λιρῶν, καὶ ὅσον οὕτω ἀρχῆται τῶν ἐπιχειρήσεων.

Ἐκ δὲ μᾶς ἦτο ἐπιτετραμμένον νὰ μνημονεύσωμεν ἐνταῦθα καὶ ἄλ-λων τοιούτων παραδειγμάτων, εὐκόλως ἐδυνάμεθα νὰ ἐπαριθμήσωμεν πολ-λὰς τινὰς ἐξαγογὰς καὶ νὰ πληρώσωμεν τόμους ὀλοκλήρους, διότι δὲν ὑπάρχει Ἕλλην ἐκ τῶν ὅπως οὖν διαπρεπόντων, ὅστις νὰ μὴ βλέπῃ ὡς ἐν κατόπτρῳ τὴν ἰδίαν ἑαυτοῦ εἰκόνα εἰς μίαν τῶν συντομώτατων τούτων βιογραφῶν, τὰς ὁποίας ἐνταῦθα δημοσιεύομεν.

Τὸ περιστατικὸν τοῦτο ἀποδεικνύει συνάμα ὅτι ὁ Ἕλλην, καὶ τοι ἐν-θερμος λάτρης τῆς ἐλευθερίας ὢν, εὐδοκίμει ὅμως ὑπὸ πᾶν ὅσον δῆποτε εἶδος τιμίας κυβερνήσεως, οὐδ' αὐτῆς τῆς τοῦ Μεχμέτ Ἀλῆ ἐξαιρουμένης. Τιμίας λοιπὸν κυβερνήσεως εἶχε καὶ ἔχει ἀνάγκη ἡ Ἑλλὰς διὰ νὰ ἐκ-πληρώσῃ τὰς εὐχὰς τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου καὶ νὰ ἐκπλήξῃ καὶ αὐτὴς αὐτὸν διὰ θαυμάτων, ἐφαμίλλων τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Ἀλλ' ὑπῆρ-ξε ποτὲ τιμία ἡ Κυβέρνησις τοῦ Ὁθωνος; ἀνθ' ἡμῶν ἂς ἀπαντήσωσιν οἱ δανισταὶ τῶν πρώτων ἑλληνικῶν δανείων, καὶ αὐταὶ αἱ προσάτριά τῆς ἑλλάδος δυνάμεις, αἱ πληρώνουσαι καὶ σημερον τόκους καὶ χρεώλυτρα· ἀνθ' ἡμῶν ἀπαντήσωσι καὶ ὅσοι ἄλλοι ἔσχον ὁσολοφίας μετὰ τῆς Ἑλλη-νικῆς Κυβερνήσεως. Ἀλλ' ὑπῆρξε ποτὲ τιμιος ὁ Ὁθων; ἀνθ' ἡμῶν ἀ-παντᾷ αὐτὸς ὁ Ὁθων διὰ τῶν ἀτυνημάτων τοῦ Γιαννάκου Κυριακοῦ καὶ Δημητριάδου, διὰ τῶν εἰσαγγελῶν τοῦ Μουτσουρίδου καὶ Σπετσαροπούλου, δι' ὅλων τῶν αὐλικῶν καὶ κολάκων του, διὰ τῶν ὑπασπιστῶν, αὐλαρχῶν καὶ σταυλαρχῶν του, διὰ τοῦ ἀρχιστρατοῦ τοῦ Βούρου διὰ τοῦ δι-δασκάλου τοῦ Φιλίππου Ἰωάννου, καὶ ἰδίως διὰ τοῦ πνευματικοῦ τοῦ Ἀρνέτου. ἀνθ' ἡμῶν ἀπαντᾷ τέλος αὐτὸς ὁ Ὁθων διὰ τοῦ ἀπὸ 8 Μαρ-τίου 1862 Βασιλικοῦ διατάγματος, δι' οὗ συνθηκολογεῖ μὲ ληστὰς μὲ κλέπτας, μὲ παραχρᾶκτας, μὲ δολοφόνους καὶ μὲ πάσης ἄλλης κατηγορίας κακούργους, καὶ ἀπονέμει εἰς αὐτοὺς πληρὴ χάριν, αἰὰν δι-εργῶν (δηλὰ δια δολοφονιῶν καὶ προδοσίας) συντελέσωσιν εἰς τὴν πρὸς τὴν νόμιμον ἀρχὴν παράδοσιν τῆς πόλεως Ναυπλίας καὶ τῶν φρουρῶν αὐτῆς. Τίς τιμιος ἡγεμὼν, ἢ τίς τιμιος ἄθροπος ἤθελε καταδεχθῆ νὰ συνθηκολογήσῃ μὲ τοιούτους ἀνθρώπους;

Τὶ ἀπιτεῖται λοιπὸν πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν εὐχῶν τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου; οὐδὲν ἄλλο, εἴπομεν, πλὴν ἐνὸς τιμίου ἡγεμόνος (un re ga-lantuomo) καὶ μᾶς πατρικῆς κυβερνήσεως. Ἰνα δὲ ἀποδείξωμεν ἐνεργῶς τὸν αὐτὸν ὅτι μᾶς ἐπιτραπῇ νὰ παραδῶμεν καὶ αὐτὴς ἐν συν-τάξει τὴν κυβερνήσιν τοῦ Καποδιστρίου μὲ τὴν τοῦ Ὁθωνος.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

Ἐπὶ Καποδιστρίου ὁ πρῶτολογισμὸς τοῦ Κράτους μόλις ἀνέβαιεν εἰς

ΤΙΜΑΤΑΙ.

Ἐν Ἑπτανήσῳ καὶ Ἀγγλία σελίνιον.	1
Ἐν Τουρκία Μπεςιλίκιον	1
Ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ καλουμένη Ἑλλάδι δραχ.	1-4
Ἐν Γαλλία φράγγα.	11-4

ΕΥΡΙΣΚΕΤΑΙ.

- Ἐν Κερκύρᾳ παρὰ τῷ Κ. Ι. Δ. Παππανικόλᾳ.
- Ἐν Κωνσταντινουπόλει παρὰ τῷ Κ. Σ. Ἀνδρεάδῃ.
- Ἐν Πρισίοις παρὰ τῷ Κ. Μπάλερ
- Ἐν Λονδίῳ παρὰ τῷ Κ. Στεφάνῳ Ξενῳ.
- Ἐν Μασσαλία παρὰ τῷ Κυρίῳ Κ. Σούτσῳ, Ξενοδοχεῖον τῶν Πρέσβειων.

ΙΑΚΟΒΑΤΕΙΟΣ
1937
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

